

Хозирда Иштихон туманида 13 та корхона, 450 га яқин оилавий корхона, 360 дан ортиқ саноат ишлаб чиқариш, 140 га яқин қурилиш, 500 га яқин савдо, мингдан ортиқ фермер хўжалиги фаолият юритмоқда.

Иштихон саноатлашган ҳудудга айланади

Давлат рўйхатидан ўтган субъектларни ўтган йилнинг шу даврига солиштирганда темирўлдан узокроқ туманда тадбиркорлик фаолияти билан шўғулланиш истагида бўлганлар сони ортганлигини кузатиш мумкин. Буни кейинги уч ой давомида пандемия сабаб айрим корхоналар фаолиятини вақтинча тўхтатган пайтдаги ҳолат билан таққосласак, албатта яхши натижа.

Масалан, 2019 йилнинг 5 ойида 1200 дан ортиқ фуқаро тадбиркорлик фаолиятини қонуний расмийлаштирган бўлса, жорий йилнинг шу давригача 1600 дан ортиқ субъектлар қонуний тарзда иш бошлади.

2-саҳифа >>>

Дезинфекцион туннеллар

коронавирусга қарши
курашишда самара берадими?

15 июндан республика махсус комиссияси қарори билан карантин қоидалари юмшатилади. "Сариқ" ва "яшил" тоифадаги ҳудудларда аксарият фаолият турларига рухсат берилди. Бунда санитария ва гигиена қоидаларига тўлиқ риоя қилиш, фаолият турларини ўрнатилган махсус талабларга риоя этмаган ҳолда амалга ошириши жавобгарликка сабаб бўлиши белгиланди.

Жумладан, бозорлар, тадбиркорлик субъектлари ва бошқа ташкилотлар бинога кириш эшиги олдида дезинфекцион туннеллар ўрнатиш, антисептик воситалар билан таъминлаш, ходимларнинг тана ҳароратини ўлчаш каби вазифалар топширилди.

Аммо шу кунларда одамлар орасида, ижтимоий тармоқларда бундай туннеллардан фойдаланиш тартиби, қўлланилаётган тозалаш, дезинфекция воситаларининг таркиби ҳақида мунозаралар кўпайди:

"Дезинфекцион туннеллар коронавирустан етарли даражада ҳимоя қиладими?"

"Чекка ҳудудлардаги савдо шохобчаларида туннел ўрнатилмаган, бу тадбиркор томонидан хариддорнинг саломатлигига нисбатан бефарқлик эмасми?"

"Дезинфекцион эритма сифатида хлордан фойдаланилар экан. Хлорга аллергия бор, ташкилотларга киришга рухсат бермаяпти?"

6-саҳифа >>>

Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 25 июндаги "Самарқанд вилоятидаги ижтимоий соҳа муассасаларининг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори ижросини таъминлаш мақсадида қабул қилинган қарорига кўра, вилоят ҳокими Э.Турдимов 2020 йил 1 июлда қарор қабул қилди.

Самарқанд шаҳридаги 3-туғруқхона бошқа жойга кўчади

Унга кўра:

* Самарқанд шаҳридаги 3-туғруқ бўлими Самарқанд туманидаги агро-саноат касб-хунар коллежи бино ва иншоотлари тиббиёт муассасасига мослаштирилган ҳолда ўшбу масканга кўчирилади. Туғруқхона бино ва иншоотлари эса Республика ихтисослаштирилган онкология ва радиология илмий-амалий тиббиёт маркази Самарқанд филиалига берилди.

* Самарқанд шаҳридаги вилоят тери-таносил касалликлари диспансери Самарқанд туманидаги агро-саноат касб-хунар коллежи ҳудудида барпо этиладиган янги бинога кўчирилади.

* Л.М.Исаев номидаги тиббий паразитология илмий-текшириш институти учун Самарқанд туманидаги "Гулистон" массиви ҳудудида қишлоқ хўжалигида фойдаланилмайдиган ерлардан бино ва иншоотлар қурилади.

* Ургут иқтисодиёт ва сервис касб-хунар коллежи ўрнида Самарқанд давлат университетининг филиали ташкил этилади.

"Сазағон" дала-ўқув майдони фойдаланишга топширилди

Замонавий талаб ва стандартлар асосида янгидан барпо этилган мазкур дала-ўқув майдонининг очилишида Мудофаа вазири генерал-майор Баҳодир Курбонов, вилоят ҳокими - ҳарбий-маъмурий сектори раҳбари Эркинжон Турдимов, фахрий ҳарбий хизматчилар, давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари ҳамда ҳарбийлар иштирок этди.

лар Мудофаа вазири томонидан рағбатлантирилди.

Тадбир якунида Марказий ҳарбий округ ҳарбийлари янги дала-ўқув майдонида жанговар техника ва қуроллар ўқув-машғулотларини намойиш этди.

Марказий ҳарбий округ ахборот хизмати.

Тантанали маросимда дала-ўқув майдони қурилишида иштирок этган бир гуруҳ ҳарбий хизматчилар ҳамда қурувчи-пудратчи ташкилот вакиллари Мудофаа вазири ва вилоят ҳокими - ҳарбий-маъмурий сектори раҳбари томонидан рағбатлантирилди.

Тадбир иштирокчилари янгидан барпо этилган дала ўқув майдонида яратилган шарт-шароитлар, замонавий ўқув синфлари, тиббиёт пункти, ётоқхоналар, ошхона, спорт шаҳарчаси ҳамда жанговар техникалар паркни кўздан кечирди. Марказий ҳарбий округ ҳарбий хизматчилари томонидан яратилган қўшинлар жанговар шайлигини оширишга хизмат қиладиган инновацион ишланмалар билан танишди. Самарали кўрсаткича эга ишланма-

роитлар, замонавий ўқув синфлари, тиббиёт пункти, ётоқхоналар, ошхона, спорт шаҳарчаси ҳамда жанговар техникалар паркни кўздан кечирди. Марказий ҳарбий округ ҳарбий хизматчилари томонидан яратилган қўшинлар жанговар шайлигини оширишга хизмат қиладиган инновацион ишланмалар билан танишди. Самарали кўрсаткича эга ишланма-

Вилоят ҳокимлиги, Ёшлар иттифоқи вилоят кенгаши ҳамда Ўзбекистон ёшлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш маркази вилоят бўлини ташаббуси билан Самарқанд шаҳридаги ёшлар марказида "Ёшларнинг start-up лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш имкониятлари" мавзусида вебинар бўлиб ўтди. Тадбирда онлайн қатнашиш истагини билдирган хонловчилар ZOOM конференция алоқаси орқали лойиҳалар билан танишди.

Start-up лойиҳалари қандай амалга ошириляпти?

Start-upнинг ўзи нима? Бу - жараённинг бошланиши. Яъни, start-up исталган турдаги бизнесни бошлаш, ҳали янгилик бўлган махсуслот, хизматларни тақдим этиш демакдир. Унинг асоси ғоя ва бу бизнеснинг муваффақиятини таъминлаши мумкин.

Вебинарда бизнес-тренер ва маслаҳатчилар, иқтисодчилар start-up лойиҳаларини тижоратлаштириш, молиялаштириш тартиблари борасида фикр билдирди. Шундан сўнг Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти тадқиқотчиси Зафарали Бозоров "Ресторанларда жойларга онлайн буюртма бериш", "Ипак йўли" туризм халқаро университети магистранти Абдулазиз Суяров "Хорижий сайёҳларга маҳаллий хонадонларда овқатлантириш хизмати", Самарқанд давлат архитектура-қурилиш институти талабаси Санжар Ҳамроев "Заргарларга қуриш-малалар ишлаб чиқариш" бўйича start-up лойиҳаларини тақдим этди.

Вебинар иштирокчилари лойиҳа муаллифларидан ўзларини қизиқтирган саволларига жавоблар олди.

Ўқтам ҚЎЗИБОЕВ.

Мадрасаи олия анъанаси

таълим-тарбия талабидир

Вилоят жамоатчилигининг Самарқанд давлат университети ёшини Мирзо Улугбек мадрасаи олиясига боғлаш ҳақида тақлифи жуда ўринли.

Мирзо Улугбек мамлакатимизда илк бор ўрта ва олий таълим даргоҳларининг кўпайтиришга ва уларни бошқарувчи, юқори, олий даражадаги малакали кадрлар билан таъминлаш ишига аҳамият беришга киришган давлат арбобларидан, илм-фан фидойиларидан эди. У Бухоро, Ғиждувон, Самарқанд каби кўпгина ерларда мадраса ва масжидлар солдириб, илм-фан марказларини ташкил этишга киришганлиги ҳамда илм-фаннинг риво-

жланишига ўз даврининг етук олимлари ва истеъдодли талабаларни бу марказларга жалб этган. Унинг бевосита ҳомийлигида вужудга келган билим даргоҳлари пештоқига "Талаб ул-илма фаризатун ало кулли муслимин ва муслиматун", яъни "Илм олиш ҳар бир мусулмон эркак ва аёл учун фарзидир" деган шиор ёздирганлиги ҳаммага маълум.

Мадрасаи олияда таълим олувчи ҳар бир талаба ўз билими, истеъдодини намойиш этиш учун ўша даврнинг ўзига хос синовлардан ҳам ўтишган. Абдураззоқ Самарқандийнинг ёзишича, Мирзо Улугбек ҳар бир мадрасага келиб, истеъдодли талабаларга инъомлар улашган, ётоқхоналар билан таъминлаган, ёш олимларга ғамхўрлик, алоҳида ҳомийлик қилган.

Демак, ўша даврдаги ўқишга қабул қилиш усуллари ва уларга ҳомийлик анъанаси бизгача етиб келган. Масалан, ўқишга кирганларга давлат стипендияси берилиши ва талабалар ётоқхоналари билан таъминланиши.

Самарқанд мадрасаи олияси ўлка халқларига илм-фан маркази, балки ўша давр уламолари учун ўзига хос олий ўқув

юрти, яъни ҳозирги университет вазифасини ўтаган. Бу ерга Турону эронлик 200 дан ортиқ олимлар жалб этилиб, бевосита Улугбек ҳомийлигида фаолият кўрсатишган.

Мирзо Улугбек мадрасаи олияларга бош мударрис тайинлашда ҳам ибратли йўл тутган. Масалан, у кишидан «Мадрасага кимни бош мударрис қилиб тайинлайсиз?» деганларида, "Бу мадраса мударриси жами илмларга моҳир, барча фанлардан баҳраманд ва комил киши бўлғайки, у танлов асосида тайинланади" деб жавоб беради.

Зайниддин Восифийнинг "Бадоеул вақоеъ" китобида ёзилишича, Улугбекнинг бу шартига Эроннинг Ҳавофий вилоятдан Самарқандга келиб, жидду жаҳд билан тахсил кўрган ва ўшбу мадраса қурилишида фаол иштирок этиб, кўпдан бери устозлардан таълим олишга эришган Мавлоно Муҳаммад Ҳавофий Мирзо шундай жавоб берган экан: "Бу мадрасага мен бош мударрис тайин этилурман". Шунда Мирзо Улугбек уни ёнига қақиб, танишди ва имтиҳон айланди. Мирзо Улугбек ундан ниманики сўрамасин, у маъқул ва мақбул жавоб беради. Сўнг уни ўз устози Қозизода Румий ҳузурига олиб боради ва унга ҳамсабоқ қилади...

Мадраса очилган кунни саккиз нафар турли олимлар йиғилишиб, Мавлоно Ҳавофийдан "очиқ дарс" ўтказишни

сўрайдилар. Ҳавофийнинг очик дарси-га Мирзо Улугбек ва Қозизода Румий ҳам ташриф буюришади. (Чунки Мирзо Улугбек устози Қозизода Румийни "раис ул-муаллимин" яъни ҳозирги Илмий-услубий кенгашнинг раиси насабига тайинлаган ва аксарият ҳолларда унинг уюштирган дарсларида ўзи ҳам иштирок этарди). Мавлоно Ҳавофий ўша очик дарсида Мажастий ҳақида маъруза ўқийди. У дарсни ҳар жиҳатдан жуда илмий баён қиладик, маърузадаги чуқур илмий маънони Мирзо Улугбек ва Қозизода Румийдан бўлак олимлар мукаммал фахмлаб ололмайд...

Бобомиз Улугбекнинг XV асрдаёқ олим ва фозиллар ичида адолатли иш тутиб, ўша кун Мавлоно Муҳаммад Ҳавофий бош мударрис қилиб тайинланади. Машҳур адиб Зайниддин Восифийнинг хабар беришича, Мирзо Улугбек мадрасаи ва хонақосига ўн нафар мударрис тайин қилинган эканки, уларни танлаш ҳам юқорида қўлланилган тартиб асосида, "очиқ дарс" ўтказиш орқали ошқоралик, адолат йўли билан бўлган экан. Бундай таълимий усуллар мамлакатдаги барча мадрасаи олияларда ҳам қўлланилган.

Демак, ҳозирги пайтдаги педагогларни танлов асосида ишга қабул қилишдан аввал Илмий-услубий кенгашнинг раиси бошқарувдаги аъзолар иштирокида очик дарс уюштириш тартиби Мирзо Улугбек томонидан жорий этилган экан. Бу усул анъанавий таразда ҳозир ҳам давом этмоқда.

Усмон САНАКУЛОВ,
СамДУ профессори.

Депутат анкетаси

1. Сайлов округингизда 2020 йилда қандай лойиҳалар режалаштирилган? Улар ижросига киришилганми?
2. Депутат сифатида бевосита ўзингиз сайланган сайлов округида маҳалла ёки меҳнат жамоасида қандай тadbир ўтказдингиз?
3. Сиз томонингиздан юборилган охириги депутатлик сўровининг мазмуни ва натижасини шарҳланг.

Булунғурдаги тўрт юздан зиёд аҳоли ариқдан сув ичади

1. Президентимизнинг "2020-2022 йилларда Ўзбекистон Республикасининг ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратузилмасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорига мувофиқ, 2020 йилда Булунғур туманида 36 та лойиҳа режалаштирилган. Ушбу лойиҳаларнинг бажарилиши халқ депутатлари Булунғур тумани Кенгашининг олтинчи сессиясида кўриб чиқилди.

Жумладан, 14-Мингчинор сайлов округидаги "Мингчинор" маҳалласи ҳудудида "Ғуломжон Газ Сервис" масъулияти чекланган жамияти ташаббуси билан аҳолига суғултирилган газ таъминоти бўйича 500 миллион сўмлик лойиҳа аяқланиб, 4 киши иш билан тaminланди.

Бундан ташқари, "Булунғур мева-сабзавот" масъулияти чекланган жамияти ташаббуси билан 1 миллиард сўмлик (шундан 515 миллион сўм кредит маблағлари) лойиҳа ҳам амалга оширилди. Бунда 50 гектар майдонда томчилатиб суғориш асосида узум етиштириш йўлга қўйилди.

2. Иш режага мувофиқ жорий йилда сайлов округимда ўндан ортиқ турли тadbирлар ташкил этдим. Хусусан, пандемия давридаги қондалар, «Саховат ва кўмак» хайрия ҳаракати мазмун-моҳиятига бағишланган давра суҳбатлари, "Депутат ва ёшлар" учрашувлари шулар жумласидан.

Аҳоли муаммоларини ўрганиш ва уларни ҳал этиш мақсадида Мингчинор, Мўғол, Қирқшоди, Оломон, Эсон Турдиев, Оқтепа, Эсонтурди, Каттақишлоқ-1 маҳаллалари ва туман марказида учрашувлар ўтказдим.

Мулоқотлар чоғида 40 дан ортиқ муаммолар кўтарилди. Улардан 4 таси бўйича ҳуқуқий маслаҳатлар берилди, 3 та масала жойида ҳал этилди. Шунингдек, 10 дан ортиқ муаммо юзасидан мутасадди ташкилотларга депутатлик сўрови йўлладим.

3. Сайловчилар Оломон қишлоғида 150 дан зиёд, Беш бола қишлоғида 100 дан кўпроқ, Урай қишлоғида 170 га яқин хонадон аҳолиси ариқдан сув ичишини билдирди. Бу масалада Сирли Оломон қишлоғидаги эски артезиан кудуғи ечим бўлиши мумкинлиги, бироқ у узок йиллардан буён ишламаётганлиги, агарда таъмирланса аҳоли ичимлик сув билан таъминланишини айтишди.

Масалани ҳар томонлама ўрганиш ва мутасадди ташкилот раҳбари сифатида мавжуд ҳолатни яхшилаш ва муаммони ҳал этилиши бўйича вилоят "Сувоқова" давлат унитар корхонаси директориға мурожаат қилдим. Берилган жавобга кўра, тайёрланган лойиҳа дастурга киритилган.

Бахтиёр АБДУЛЛАЕВ,
14-Мингчинор сайлов округидан сайланган вилоят Кенгаши депутаты.

Фаол депутатлар моддий рағбатлантирилади

Халқ депутатлари Жомбой туман Кенгашининг олтинчи сессиясида шундай қарор қабул қилинди.

Ушбу қарорга Олий Мажлис Сенати Кенгашининг 2017 йил 25 декабрдаги "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати аъзоларини ва халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлар депутатларини маънавий ва моддий рағбатлантириш тизимини жорий этиш ҳақида"ги қарори асос бўлди.

Мазкур ҳужжатга асосан халқ депутатлари туман Кенгашида "Адолатли депутат", "Халқпарвар депутат", "Меҳнаткаш депутат" ҳамда "Фахрий депутат" мақомлари таъсис этилди. Сессия қарори билан қайд қилинган мақомларга номзодларни маънавий ва моддий рағбатлантириш бўйича ўрганиб чиқиш ва тегишли хулоса бериш бўйича комиссия таркиби тасдиқланди.

Комиссия хулосасига кўра, бу мақомлар Кенгашда бир нафардан депутатга берилди. Эътиборлиси, номзодлар партия депутатлик гуруҳлари томонидан тақдим этилди.

"Адолатли депутат", "Халқпарвар депутат" ва "Меҳнаткаш депутат" мақомини олган депутатлар базавий ҳисоблаш миқдорининг 5 баравари миқдорда бир марталик тўланадиган пул мукофоти билан рағбатлантирилади.

Шунингдек, уларга Кенгаш қарори билан тасдиқланган шаклдаги ташаккурнома ва эсдалик совғалари топширилади.

Жомбой тумани ҳокимлиги ахборот хизмати.

ТАҲРИРИЯТДАН: Хўш, бошқа шаҳар ва туман Кенгашлари бу борада нима дейишаркин?

Вилоят ҳокимлигининг "олтин захираси" кимлар?

Уларга қандай талаблар қўйилган?

Дунёнинг тараққий этган давлатлари ривожланиш тарихига назар солсак, улар ёшларнинг билим олишига катта инвестиция киритганига гувоҳ бўламиз. Жумладан, Жанубий Корея ва Япония тараққиёти жараёнида таълимни ривожлантиришга катта эътибор қаратилиб, ўқитувчининг обрў-эътибори ва нуфузи оширилган. Сингапур давлати ҳам мамлакат ёшларининг билим олиши учун барча имкониятларни сафарбар қилган. Ушбу мамлакатга узок йиллар бошчилик қилган машҳур давлат арбоби Ли Куан Ю ишни шундай ташкил қилганки, давлат бюджетининг катта қисмини таълим соҳасига йўналтирган. Улар илм, ахлоқ, меҳнат-ни севадиган, ҳақиқатни қадрлайдиган янги, ватанпарвар, айни чоғда камтарин авлодни тарбиялаб, камолга етказди.

Кейинги йилларда мамлакатимизда ҳам таълим соҳасига, ёшларнинг илм эгаллашлари ва шу соҳада меҳнат қиладиган инсонларни қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Буларнинг барчасидан кўзланган мақсад ягона – замонавий фикрлайдиган, билимли, ўз соҳасини пухта эгаллаган мутахассис кадрлар тайёрлаш ва шу орқали мамлакат тараққиётини жадаллаштириш.

Бугун ана шундай авлод камолга етмоқда ва уларни тўғри йўналтириш, билим ва малакасида самарали фойдаланиш мақсадида вилоят ҳокимлиги ташаббуси билан олий ўқув юртиларининг энг иқтидорли 331 нафар битирувчилари билан учрашув ташкил этилди.

Самарқанд вилояти ҳокимлигининг "Олтин захираси" деб айтаётган бу битирувчилар вилоятимиздаги 7 олий ўқув юрти томонидан билими, иқтидори, раҳбарлик ва лидерлик қобилияти ҳисобга олинган ҳолда 7 минг нафардан кўпроқ битирувчилар орасида 10 баллик баҳолаш тизими асосида сараланган. Улар вилоят ҳокимлиги кадрлар захирасига олиниб, туман ва шаҳарлар ҳамда мутахассисликлар кесимида таҳлил қилинди.

Бугунги кунда вилоятимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича олиб борилаётган кенг қўламли ислохотларни амалда бажариш учун замонавий билим ва кўникмага ҳамда юқори даражада бошқарув маҳоратиға эга бўлган кадрларга бўлган эҳтиёж юқориликча қолмоқда.

Эндиликда давлат органлари ва ташкилотларида лавозимларни эгаллаш учун очик мустақил танлов асосида кадрлар саралаб олинади. Бунда "меритократия" тамойилларига амал қилинади.

Меритократия ("Муносиблар ҳокимияти, хизмат (меҳнат) қилиб эришилган ҳокимият", латинча meritis "муносиб, лойиқ", юнонча kratos "ҳокимият, бошқарув", деган маъноларни билдиради) бошқарув принципи шунингча англатадики, унга кўра ижтимоий келиб чиқиши, молиявий аҳолидан қатъий назар, энг қобилиятли, энг муносиб кадрлар раҳбарлик лавозимларини эгаллашлари керак.

Меритократия асосан икки маънода ишлатилади. Ушбу атаманинг биринчи маъноси, таниқли истеъодлар орасидан раҳбарлар тайинланадиган тизимга мос

келади (бундай тизим асосан аристократия ва демократиянинг тескариси). Иккинчи кенг тарқалган маъноси, объектив иқтидорли ва меҳнаткаш одамлар учун бошланғич шарт-шароитларни яратишни ўз ичига олади, шунда келажақда улар юқори ижтимоий мавқени эгаллаш имкониятиға эга бўлади.

Меритократия тушунчаси ўзи асрлар давомидида мавжуд бўлган бўлса-да масалан, Конфуций фалсафаси доирасида биринчи марта немис-америка файласуфи Ханна Арендтнинг 1954 йилда ёзилган "Таълим инқирози" асарида ишлатилган.

Бир неча йил ўтганидан кейин инглиз сиёсатчиси ва социологи Майкл Янг томонидан "Меритократиянинг юксалиши" сатирик асарида келажак жамияти тасвирланган ва унда жамиятнинг ўрни тафаккур коэффициенти (IQ) билан баҳоланади.

Демак, номзодларни саралаб олишда уларнинг жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеи бўйича камситишларга йўл қўйилмайди. Шахсий ва касбий фазилатлари, иқтидори, билими, тажрибаси бўйича энг муносиб кадрлар давлат органлари ва ташкилотларига очик мустақил танлов асосида ишга қабул қилинади.

Яна бир янгилик. Барча туман ва шаҳарлар ҳокимликлари, сектор раҳбарлари томонидан ҳар ҳафтанинг сешанба кuni ҳокимликларда "Ёшларни иш билан таъминлаш кuni", деб эълон қилинди ва ҳар бир туман, шаҳар

ҳокимликларида штаблар фаолияти йўлга қўйилди.

Дарвоқе, бугунги замонавий бошқарувда фаолиятни тўғри ва самарали ташкиллаштириш учун нималарга эътибор қаратиш кераклиги жуда долзарб масала.

Ҳозирги кундаги раҳбарларнинг энг катта муаммоси, бу - **вақтни бошқариш ёки тайм-менежмент**.

Тасаввур қилинг, қисқа муддат ичида раҳбарият томонидан бир қатор топшириқлар берилди. Уларнинг барчасини бажариш керак. Биз қандай қилиб қисқа муддатларда бажарамиз ва шу каби ҳолатлар юзга келса, қандай қилиб вазиятдан тўғри чиқишимиз мумкин? **Тайм-менежмент** бизга айнан шу ҳолатларда энг тўғри йўлни танлашда ёрдам беради.

Бундан ташқари, **SVOT таҳлил** методи тушунчаси мавжуд бўлиб, ушбу таҳлилда маълум бир ғоя, тақлиф ёки муаммони ечим усуллари SVOT таҳлили орқали амалга оширилади. Бунда кучли ва заиф томонлар, имкониятлар ва хатарлар таҳлил қилинади.

Вилоят ҳокимлиги захираға олинган ёш мутахассисларни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги давлат бошқаруви академияси Самарқанд филиалида малака ошириш курсларига жалб қилиш орқали ўқитиб бориш ҳам режалаштирилган.

Б.РАҲМАТУЛЛАЕВ,
вилоят ҳокимлиги ташкилий-назорат гуруҳи раҳбари.

Иштихон саноатлашган ҳудудга айланади

(Давоми. Бошланиши 1-саҳифада).

Тadbиркорликни ривожига маблағга, хорижий сармояга бориб тақалади. Рақамларга қарайдиган бўлсак, Хитой, Туркия, Россия ва бошқа ҳамкор давлатлардан жалб этилган маблағ ҳисобидан ишлаб чиқариш ҳажми ортиб, очилган янги имкониятлар ишга солиноқда. Хўш, аграр соҳаға ихтисослашган туман қандай қилиб саноатлашган ҳудудга айланмоқда?

Ўтган йили Туркия, Жанубий Корея, Хитой ва бошқа ҳамкор давлатларга бориб инвесторлар билан учрашдик, туманимиз имкониятлари билан

лар маъқул келиб иш бошлади ва ҳозиргача 1,5 миллион доллардан ортиқ сармоя киритди.

Ҳоким ўринбосарининг гапларидан сўнг бажарилган ишларни ўргандик. Маҳаллий аҳолини тadbиркорликка жалб қилиш, камбағалликни қисқартириш учун 2020 йилнинг январь-май ойларида 20,6 миллиард сўмлик 28 та лойиҳа ишга туширилибди. Ишбилармонликни янада ривожлантириш учун 10 та бўш турган объект тadbиркорларга берилиб, ишлаб чиқариш тармоқлари йўлга қўйилган. Туманнинг Қўрли маҳалласидаги Қўшрабоб тумани билан чегарадош лалмикор ерларини ишлаб чиқаришга

таништирдик, - дейди туман ҳокимининг ўринбосари Бегзод Игамқулов. - Улар шароитларни ўргангач, ҳамкорликда инвестицион лойиҳаларни йўлга қўйдик. Ҳозир туманимиздаги 13 та корхонадан 6 таси хорижий корхона ҳисобланади. 2020 йилда туманимизга 12 миллион долларлик хорижий сармоя киритишни режалаштириб, инвесторларни жалб этгандик. Уларга шароит-

жалб этиб, хорижий сармоядорларга томчилатиб суғориш технологиясини жорий этиш йўли билан узумзорлар ташкил этилган.

Замонавий ускуна келтирилди, аммо электрда узилшлати кўп. Масалан, Ўзбекистон-Хитой қўшма корхонаси шаклидаги "Long Giang" масъулияти чекланган жамияти томонидан лалми майдонда 12 гектар экспортбон узум етишти-

риш билан бирга йилига минг тонна мошни қайта ишловчи корхона ҳам қурилмоқда. Тумандаги янги лойиҳалардан яна бири - "Самарқанд-Баку" қўшма корхонаси томонидан ҳудудда ягона бўлган 160 гектар майдондаги узумзорга автоматлаштирилган томчилатиб суғориш технологияси жорий этилди.

Ушбу технология 350 минг долларлик хорижий кредит лиясидан олинган маблағ ҳисобидан Исроил давлатининг замонавий сув тежовчи ускуналари келтирилди, - дейди корхона иш юритувчиси Жасур Мансуров. - Қолаверса, корхонамиз Озарбайжон, Россия, Хитой давлатларига дуккакли маҳсулотлар экспорт қилиш билан ҳам шуғулланади. Ҳозир 30-40 нафар ишчи билан ток орасига ишлов беряпмиз. Лекин энг замонавий ускуналар келтирсак-да электр таъминотидаги узиллишлар туфайли суғоришни тўғри ташкил этишмиз. Бу ҳам ишнинг сифатига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Кейинги манзилимиз туманининг Зарбанд маҳалласи бўлди. Бу ерда хитойлик тadbиркор Хи Минг томонидан тоғдан мармар қазиб олиш лойиҳаси ишга тушди.

Бу ердаги табиий ресурслар ҳақида тарихий манбалар, китоблар, интернетдан ўқиганман ва 2015 йилда хитойлик геологлар билан келиб мармар таркиби, ҳажмини ўрганганман, - дейди тумандаги "DONG STONE PROGRESS" масъулияти чекланган жамияти раҳбари Хи Минг. - Ўзбек мармари қадимий Афинада

ишлатилган мармардан кўра биров юмшоқ бўлганлиги учун уни бемалол бошқа рангга бўяш мумкин. Ҳозирда тоғнинг юза қатламини қовла-

Туманда тоғдан мармар қазиб олишда мазкур корхонадан ташқари яна бешта лойиҳа ишга тушди. Демак, Иштихон туманида саноатни ривожлан-

япмиз. Кейинги босқичда бу ерда мармарни қайта ишлаш корхонасини очиб, тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқарамиз. Бу маҳсулотларни Россия, Қозоғистон, Корея, Хитой ва бошқа давлатларга экспорт қилишни режалаштирганимиз.

тириш йўлида яна бир муҳим тармоқ очилди. Истиқболда эса тоғ-кон саноатини янада ривожлантириш, хомашё қазиб олишни кўпайтириб, шу ернинг ўзида тайёр маҳсулот тайёрлаш лойиҳалари ишлаб чиқилмоқда.

Табиийки, хорижий замонавий ускуналарида тайёрланган рақобатдош маҳсулотларга халқроқ бозорда ҳам талаб юқори бўлади. Мисол учун, тумандаги 10 та экспортёр корхона томонидан ҳозиргача 2 миллион 376 минг долларлик ип-калава ва мева-сабзавот маҳсулотлари экспорт қилинди. Туманда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари экспортида майиз асосий ўрин тутса, яқиндан бошлаб жийда маҳсулотини ҳам чет эл бозорларига сотиш бошланди. Ҳозирда 1 миллион долларга яқин майиз ва жийда экспортга ҳозирланмоқда. Бажарилган ишлар самарасини рақамларда ҳам кўриш мумкин. Масалан, 2019 йилнинг 5 ойида тумандан 1,1 миллион долларлик маҳсулот экспорт қилиниб 11,1 миллион долларлик товарлар импорт қилинган бўлса, жорий йилнинг шу даврида 1,2 миллион долларлик маҳсулот сотилиб 2,3 миллион долларлик маҳсулот олиб келинди. Бу ҳам ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш ва импортдан экспорт ҳажмини оширишдаги амалий ҳаракатлардан биридир.

Ўқтам ХУДОЙБЕРДИЕВ,

Отабек ШАРОФОВ олган суратлар.

ИНСОН ВА ҚОНУН

“Халоллик вакцинаси”ни яратишда инсоннинг бахт тўғрисидаги тушунчасини соғломлаштириш муҳим аҳамиятга эга. Бунда инсоннинг хулқини белгилайдиган нарсани унинг бахт тўғрисидаги тушунчаси эканлигидан келиб чиқилган. Инсон бахтлилигининг энг муҳим шарт қўқувсиз эркин яшаш ҳисси ва хотиржамлиги эканлиги асослаб берилган. Буни англаган одамда коррупцияга қарши антивирус шаклланишига имконият пайдо бўлади.

Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислохотлар муваффақиятига ва тараққиётимизга **коррупция илллати** асосий тўсиқ ҳисобланади. Шунинг учун коррупцияга қарши кураш масаласи бугунги кунда биз учун энг долзарб муаммо саналади ва ушбу **муаммонинг ечими маънавий юксалишга** қаратилган профилактика ишлари билан боғлиқдир. Жамиятнинг маънавий юксалишида эса маърифий ислом дини ҳал қилувчи роль ўйнайди, чунки **маънавият бу, энг аввало, инсоннинг руҳини поклаш** демокдир.

Бугунги кунда, инсоният жамиятида мавжуд бўлган **ижтимоий муаммолар**, нафақат ижтимоий тараққиётга тўсиқ, балки жамиятнинг кейинги **мавжуд бўлишини гумон** остига қўймоқда. Бундай муаммоларга ядро киргин қуроли таҳдиди, терроризм, экологик муаммолар, оиланинг глобал инқирози, бактериологик қуроллар ва коррупция муаммолари киради. Ушбу муаммоларни бартараф қилишда оқибат билан курашгандан кўра унинг олдини олиш, яъни сабабни бартараф қилиш муҳим аҳамиятга эга. Бу муаммолар сабаби **одамларнинг хулқи билан боғлиқ**. Чунки жамиятда қанақа муаммо бўлмасинки, **у одамлар томонидан содир қилинади**. Демак, муаммоларнинг ечими одамларнинг хулқини ўрганишни тақозо этади.

Одамнинг хулқи унинг бахт тўғрисидаги тушунчаси билан боғлиқ. “Халоллик вакцинаси”ни ишлаб чиқиш бугунги кунда жамиятшунос олимлар олдида турган энг долзарб муаммо ҳисобланади. Бундай “вакцина”ни ишлаб чиқиш учун **инсон хулқини белгилайдиган омилларни** аниқлаш ва ўшандан келиб чиқиб фикрлаш керак бўлади.

Инсонда ижтимоий онг шакллангандан бошлаб у бахтли яшайдиган фаровон жамиятни орзу қиларди ва нимани бахт деб ҳисобласа, ўшанга интилиб яшамокда. Шунинг учун **инсоннинг хулқи, юриш-туриши, хатти-ҳаракати ва тўғри ёки эгри йўлдан юриши унинг бахт тўғрисидаги тушунчаси билан боғлиқ бўлади**. Агар инсон учун бахтли бўлиш моддий жиҳатдан бой бўлиш бўлса, унда у моддий бойлик илнжида яшаб, моддий эҳтиёжларининг қулига айланиб қолади. Кейин эса, моддий бойлик учун ҳуқуқ ва ахлоқ меъёрларини бузишга мойил бўлади. Абу Наср Форобий ушбу ҳусусда гапириб, “Аммо агар инсоннинг фикрлаш қуввати бахт-саодатнинг мазмун, моҳиятини билмасдан (хато фикрлаш) ўткинчи, бошқаларга ҳам, ўзига ҳам зарар етказувчи, арзи-мас роҳат-лаззатларни бахт-саодат деб ўйлаб (мол, мулкни қупайтириш каби) номуносиб мақсадларга интилса, бу интилиш ва ҳаракатлар ўғзал эмас, балки расво, тубан иш-ҳара-

“Бугунги кунда ислохотларимиз самараси кўп жиҳатдан тўртта муҳим омилга – яъни, қонун устуворлигини таъминлаш, коррупцияга қарши қатъий курашиш, институционал салоҳиятни юксалтириш ва кучли демократик институтларни шакллантиришга боғлиқ”

Шавкат МИРЗИЁЕВ.

“ҲАЛОЛЛИК ВАКЦИНАСИ”

яратилса бахтли бўламиз(ми?)

Коррупцияга қарши кураш профилактикаси самарасига оид мулоҳазалар

катлардир”, деб таъкидлаган. Бундай одамлар бўлган жойда коррупция, хуфёна иқтисодиёт ва ахлоқсизлик, бузуқлик каби иллатлар келиб чиқишига шароит яратилади. Бундай иллатга чалинган одамлар моддий жиҳатдан бой бўлишади, лекин тинчлик ва хотиржамликдан маҳрум бўлиб, **бахтли ҳаётдан узоқлашишади**.

Буни тушуниш учун эса, улар бахт бу, энг аввало, қўқувсиз эркин яшаш ҳисси, тинчлик ва хотиржамлик эканлигини англаб олган бўлишлари лозим. Буни англаб олган одамда юқорида қайд этилган иллатларга қарши иммунитет шаклланган бўлади, чунки ушбу иллатлар инсон бахтлилигининг муҳим шарт бўлган қўқувсиз эркин яшаш ҳисси ва хотиржамликдан маҳрум этади. Шунинг учун **инсоннинг бахт тўғрисидаги соғлом тушунчаси “ҳалоллик вакцинаси”нинг муҳим элементи сифатида хизмат қилади** деб айтиш мумкин. Албатта, “ҳалоллик вакцинаси” таркибида бошқа элементлар бўлади, лекин бахт тўғрисидаги соғлом тушунча **асосий элемент** ҳисобланади, чунки вакцинанинг бошқа барча элементлари бахт тўғрисидаги тушунча билан боғлиқ бўлади.

“Халоллик вакцинаси” деганда ҳаром қилинган ишларни қилишга ундайдиган вирусни ўлдиришга қодир бўлган антивирус ролини бажарадиган ғоялар мажмуи тушунилади. Коррупция илллати ана шундай ҳаром қилинган ижтимоий касаллик ҳисобланади ва бу касалликни келтириб чиқарадиган вирус бўлади.

Коррупциянинг вируси деб **порахўрликни айтиш мумкин**, чунки коррупция порахўрликнинг бирлашганлик ва уюшганлик ҳолати ҳисобланади. Порахўрлик инсоннинг ўз нафсини, эҳтиёжларини жиловлай олмаслик натижасида келиб чиқади. Ўз эҳтиёжи ва нафсининг қулига айланиб қолган одамда **порахўрлик вируси** келиб чиқади. Бу эса, маънавий қашшоқлик билан боғлиқ.

Маънавий қашшоқ одам бахтли ҳаётни моддий жиҳатдан бой бўлиш деб тушунади ва пулинг бўлса, чангалда шўрва деган таомилга асосланиб яшайди. Бундай одам ҳар қандай йўл билан бўлса ҳам, моддий жиҳатдан бой бўлишга ҳаракат қилади. Ана шундай йўллардан бири меҳнат қилмасдан, пора олиш орқали моддий жиҳатдан бой бўлишдир. Демак, **порахўрлик вируси одамнинг бахт тўғрисидаги носоғлом тушунчаси билан боғлиқ**. Шунинг учун ушбу иллатнинг анти-вируси одамнинг бахт тўғрисидаги тушунчасини соғломлаштириш билан боғлиқ бўлади.

Инсон ўзи қанчалик ҳаракат қилмасин,

агар бахтли ҳаётни таъминлайдиган ижтимоий шароит бўлмаса, унинг бахтли бўлиши гумон бўлиб қолади. Инсон бахтлилигининг энг муҳим шартларидан бири – бу унинг мустақиллигидир. Иккинчи муҳим шарт – бу **тинчлик** ва осойишталикнинг таъминланганлигидир. Учинчи муҳим шарт – бу **адолатли** ижтимоий тартиб барқарорлигининг таъминланганлигидир.

Шунинг учун боболаримиз дуо қилганда узоқ ва бахтли умр кўргин деб айтишади. Демак, бахтлилик ва узоқ умр кўриш бир-бирига боғлиқ бўлган тушунчалар экан. Бинобарин, **бахт – бу қўқувсиз эркин яшаш ҳисси ва қалбдаги хотиржамлик ҳамда моддий ва маънавий эҳтиёжларнинг қондирилганлик ҳолати** деб айтиш тўғри бўлади. Инсон қўқмасдан эркин яшаши учун унинг **хавфсизлиги таъминланган бўлиши** лозим. Бунинг учун эса, инсон хавфсизлигига бўлган таҳдидлардан ҳимояланган бўлиши керак. Таҳдид деганда инсонга бирор-бир **жисмоний, моддий ва маънавий зарар**, шикаст ва зиён етказилиши мумкинлиги, яъни хавф эҳтимоли тушунилади.

Ибн Сино ҳайвонлар билан ўтказилган тажриба асосида **қўқувнинг тирик организмга ҳалокатли таъсир** этишини исботлаб берган. Ибн Сино тажрибада иккита бир хил ёшдаги кўйни иккита алоҳида уйда бир хил боқади, фақат хоналардан бирига қафасга бўрини солиб қўяди. Тажриба натижасида шу нарсга маълум бўладики, бўри бўлган хонадаги кўй овқат еса ҳам, сув ичса ҳам кўзи бўрида бўлган, иштаҳаси бўғилиб борган ва охир оқибатда ҳалок бўлган. Демак, қўқув тирик организмга, жумладан, инсонга ҳам ҳалокатли таъсир этар экан.

Назорат ва жазолаш билан ижобий натижага эришиб бўлмаслиги тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев “Лекин фақат қамчи ва қилич билан ижобий натижаларга эришиб бўладими? Бу нафақат – хато фикр, балки чуқур янглиш, деб ҳисоблайман. Бу борада профилактика ишларини ким самарали олиб боради?”, деб савол билан мурожаат қилган. **Ушбу саволга жавоб бериш учун профилактика ишларини амалга ошириш учун керак бўлган “ҳалоллик вакцинаси” ишлаб чиқилган бўлиши лозим**.

Коррупция таҳдидига қарши иммунитетни шакллантиришга ёки вирусга қарши анти-вируси шакллантиришга хизмат қиладиган вакцина ҳаётбахш сўзлардан ва ғоялардан иборат бўлади. “Вакцина” бўлиб инсоннинг бахт ҳақидаги тўғри тушунчаси, бахтга

эришишда мустақилликнинг, тинчликнинг, адолатнинг, маънавиятнинг, миллий ғоянинг, демократиянинг, фуқаролик жамиятининг, ислохотларимиз асосида ётган либераллаштиришнинг ўрни ва Ўзбекистон танлаган эволюцион тараққиёт йўлининг аҳамияти тўғрисидаги ғоялар мажмуи хизмат қилади.

Норозилик бўлган муҳитда одамлар онгу қалбига эзгу ғояларни сингдириб бўлмайди. **Коррупция – бу ҳалокат, коррупционер эса террористдан ҳам хавфли фалокат деб айтиш мумкин**.

Адолат билан разолат ўртасидаги курашда кимнинг ғалаба қозониши одамлардаги бефарқлик ва дахлдорлик ҳиссига боғлиқ. Бефарқлик кучли бўлган муҳитда разолат ғалаба қозонади, чунки бефарқ одам шайтон измида юрган бўлади. Шунинг учун одамлар ўзларига мен кимнинг измида юрибман деган савол билан мурожаат қилиб туришлари керак.

Маънавият қашшоқ бўлган жойда коррупцияга шароит яратилади ва коррупция бу шароитни асраш учун маънавиятнинг юксалишига йўл қўймайди. Чунки коррупция иллат сифатида фақат **носоғлом ижтимоий муҳитдагина мавжуд** бўлади ва бундай муҳит одамлар маънавияти қашшоқ бўлган ҳолдагина келиб чиқади. Демак, коррупциянинг **сабаби** маънавий қашшоқлик, **оқибат** эса инсониятнинг ҳалокати ва унинг **ечими** сабабни бартараф қилиш билан боғлиқ.

Демак, жамиятни ва, энг аввало, ёшларимизнинг онги ва қалбини ёт ғоя ҳамда мафқуралардан, коррупция иллатидан ҳимоя қилишнинг энг мақбул йўли маънавий ва мафқуравий иммунитетни шакллантиришга қаратилган профилактика ишлари билан боғлиқ.

Фарход НАБИЕВ, профессор.

Йўл кира ҳақиға марихуана

Кинғир ишнинг қийиғи чикди. Пайариқ тумани Сорисув маҳалласида истиқомат қилган Қ.Нуруллаев ўзининг то-морқасига 49 туп каннабис ўсимлиғи экиб, парваришлаган.

Қ.Нуруллаев 2019 йил 11 ноябрь куни Самарқанд шаҳридаги “Олтин балиқ” ошхонасида овқатлангач, спиртли ичимлик истеъмол қилган ҳолда чиқиб, такси тўхтатади ва ҳайдовчига уйигача олиб бориб қўйишини айтади. Етиб келгач, такси ҳайдовчисига ёнида пули йўқлиги сабаб йўл кира ҳақи эвазига 2 дона целлофан пакетдаги 35,55 грамм марихуана гиёҳвандлик воситасини беради.

Аммо такси ҳайдовчисининг хушёрлиги унга панд берди. Ҳайдовчи бу воқеа ҳақида тегишли жойга хабар берди. Ушбу хабар асосида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган ходимлари томонидан Қ.Нуруллаевнинг уйида ўтказилган тинтувда 606,2 грамм марихуана ва 4510 грамм (49 туп) каннабис гиёҳвандлик воситаси борлиги аниқланиб, унга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Жиноят ишлари бўйича Пайариқ туман судининг ҳукми билан Қ.Нуруллаев озодликдан маҳрум қилинди.

Ш.ШАРИПОВ,
жиноят ишлари бўйича
Пайариқ туман судининг
раиси.

“Қора бозор”даги валютафуруш

Бош прокуратура хузуридаги иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти Ургут туман бўлими ходимлари томонидан 2020 йил 23 февраль куни ўтказилган тезкор тадбирда хориж валютасининг ноқонуний савдоси билан шуғулланувчи Ж.Абборов (исм, фамилиялар шартли) ашёвий далиллар билан ушланган.

У Ургут шаҳар Ислон Каримов кўчасидаги гўшт дўкони ёнида тадбирга жалб қилинган фуқарога ҳар бир АҚШ доллари 9580 сўмдан ҳисоблаб, 1000 АҚШ долларини миллий валюта сўмга айирбошлаётган вақтида ушланиб, 1050 АҚШ доллари ва 160 минг сўм пуллар ашёвий далил сифатида хужжатлаштириб олинган.

Ж.Абборов 2019 йилда ҳам хориж валютасининг ноқонуний савдоси билан шуғуллангани учун Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг тегишли моддасига асосан 15 сутка қамоқ жазосига тортилган.

Бу гал энди унга Жиноят кодексининг 177-моддаси, 1-қисмига асосан тегишли жазо тайинланди.

Ғайрат УСМОНОВ,
вилоят прокуратураси бўлими
бошлиғи ўринбосари.

Собиқ фермер судда ютиб чиқди – қолган гап МИБда...

Одатда, муқобиллаштиришдан кейин янги фермер ерларини ўзига қўшиб олган эски фермерни, шу жумладан, унинг ишчиларини далага яқинлаштирмасликка ҳаракат қилади. Ишлашига йўл қўйса ҳам унга ҳақ тўламайди. Табиийки, собиқ фермер янги фермердан ҳеч нарсга талаб қилолмайди, агар талаб қилса ҳам фойдаси бўлмайди.

Пайариқ туманидаги собиқ фермер эса янги “хўжайини” дан ўз ҳақини ундирайдиган бўлди.

2019 йил январь ойида Пайариқ тумани мақбуллаштириш кенгаши ва «Мадад» муқобил машина трактор парки раиси кўп тармоқли (чорвачилик, пиллачилик, асаларичилик, пахта ва ғаллачилик) доимо давлат режаларини ортиғи билан бажариб келган “Салимов Сардор даласи” фермер хўжалигини тугатди.

Унинг ер майдони бир йил аввал давлатга пахта сотиш режасини зўрға 53,6 фоизга бажарган “Акобир саховати” фермер хўжалигига (раиси В.Ботиров) қўшиб юборилди.

Бу билан Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 9 январдаги “Фермер хўжаликлари ва бошқа қишлоқ хўжалиғи корхоналари ер майдонларини мақбуллаштириш ҳамда қишлоқ хўжалиғи экин ерларидан самарали фойдаланишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги талабларини қўпол равишда бузишди.

Фермер хўжалиғи тугатилса-да Б.Очилов 11 нафар ишчиси билан пудрат асосида ишлади, ўзининг техникаси билан ерни тайёрлади, чигитни экиди, пахтага ишлов берди. Қўйингчи, ўз ҳисобидан жами 69 миллион 580 минг сўмлик харажат қилди. Жумладан, 44 миллион 180 минг сўмлик техника хизматини амалга оширди. Натижада 233 миллион 730 минг 969 сўмлик пахта сотиб, 107 миллион 55 минг 903 сўм соф фойда олди. Йилни пахта, ғалла ва пилладан 124 миллион 739 минг 399 сўм даромад билан якунлади.

Бироқ пилла боққан 7 нафар ва бошқа 4 нафар доимий ишчиларнинг иш ҳақлари ҳисоботи ҳамда 0,1 фоиз пенсия фондига ўтказиладиган

маблағ ҳақида В.Ботиров давлат солиқ инспекциясига ҳисобот топширмади. Оқибатда Пайариқ тумани бандликка кўмаклашиш маркази “Акобир саховати” фермер хўжалиғи раиси В.Ботировга нисбатан даво аризаси киритди. Пайариқ тумани маъмурий суди В.Ботировнинг йўл қўйган қонунбузарликларини ҳисобга олиб, унга базавий ҳисоблаш миқдорининг 4 баробари миқдорда жарима жазоси тайинлади.

Бу билан ҳеч нарсга ўзгармади, В.Ботиров суд қарорини тўғри хулоса чиқармади: 11 нафар ишчининг иш ҳақи тўғрисидаги қайта ҳисоботни бугунга қадар туман давлат солиқ инспекциясига топширилмади. Бу билан В.Ботиров сунъий равишда 11 та иш ўрнини йўқ қилди. Ваҳоланки, бу иш ўринларини туман давлат солиқ инспекциясига қайта ҳисобот топшириш орқали тиклаш мумкин.

Дехқончилик ҳалоллиқни, аниқ ҳисоб-китобни талаб қилади. Аммо В.Ботиров бу ҳаётий ҳақиқатни англаб етмади, чоғи. Негаки, у бошқа фермерларнинг улушига шерикчилик қилиш ҳисобига пахта учун гектарига 1 тоннадан зиёд кимёвий ўғит чиқарди (Очилов Бекзод эса гектарига 450 килограмдан). Аспиди шунча ўғит далага чиқарилса, бир гектар пахтадан 60 центнер ҳосил олиш ва белгиланган режа-топиширқни 200 фоизга бажариш мумкин. Бироқ у давлатга пахта сотиш режасини бор йўғи 61,7 фоиз қилиб уддалади, холос.

Оқибатда пахта етиштириш учун ишлатилган ресурс маблағларини қоплашга унинг даромади урвоқ ҳам бўлмади. Мавсум охирида пахта етиштиришдан 108 миллион 473 минг 261 сўм қарз билан чиқди. Пахта, ғалла ва пилладан қарздорлиғи 164 миллион 106 минг 421 сўмни ташкил қилди.

Қарзни эса қўшилган “Салимов Сардор даласи” фермер хўжалигининг 124 миллион 739 минг 399 сўмлик соф даромади билан қоплади. Оддий қилиб айтадиган бўлсак, собиқ фермер хўжалиғи аъзоларининг - бугунги пудратчиларнинг ҳақиға кўз олайтирди.

Албатта, бу муаммо юзасидан иш судга оширилди.

Суд адолати тиклади-ю ноқонуний ўзлаштирилган, яъни бошқаларнинг пешона тери билан топишган маблағлардан В.Ботиров савдо дўкони, ресторан қурди, техник хизмат кўрсатиш ишини кенгайтирди ва техника сотиб олди. Ўзининг ҳалол топган пулига қилган бўлса, қандини урсин...

Шу ўринда ортга бир кўр назар ташлаб олсак. “Салимов Сардор даласи” фермер хўжалиғи тугатилгач, унинг собиқ раҳбари Б.Очилов илгари ишлатиб келган ерларида деҳқончилик қилишига янги фермер билан келишди. Бу келишув пудрат шартномаси орқали расмийлаштирилди. Очиги, айнан шу шартнома йил якунига келганда ҳақини талаб қилиш учун муҳим аҳамият касб этди.

Йил якунида В.Ботиров собиқ “Салимов Сардор даласи” фермер хўжалиғи ишчиларининг шартномага асосан даромадларини бермагандан сўнг, Б.Очилов 2020 йилнинг 22 январь куни зарарни ундириш учун фуқаролик судига ариза берди. 2020 йил 21 май куни фуқаролик ишлари бўйича Пайариқ туманлараро суди очик сайёр суд мажлисида (суд раиси Ф.Шарипов) даъво аризаси қисман қаноатлантирилди. Давога Б.Очилов фойдасига 81 миллион 226 минг 673 сўм ундирилиши ҳақида қарор чиқарилди.

Тўғриси, В.Ботировнинг ўзига қолса, собиқ “Салимов Сардор даласи” фермер хўжалиғи 11 нафар ишчиларининг ҳақини беришни ҳаёлига ҳам келтирмайди. 11 оиланинг (пудратга бирлашган 11 нафар ишчининг орқасида уларнинг бутун бошли оила аъзолари турибди) бор умиди Мажбурий ижро бюросидан...

Салим ОЧИЛОВ.

Самарқанд – дунёга машҳур тарихий шаҳар. Ўтмиши ва бугуни билан жаҳонга таниқли, афсонавий шаҳарнинг келажак истиқболи ҳам порлоқ бўлмоғи керак. Самарқанднинг ёзи иссиқ ва қуруқ, куз ва баҳорда эса ёмғирлар кўп ёғади. Бундай шароит туристларга, айниқса, иссиқ иқлимга мослашмаган хорижий сайёҳларнинг шаҳарда эркин, пиёда ҳаракатланишига маълум даражада ноқулайлик туғдиради.

Келажакда, Самарқанд шаҳрининг энг гавжум туристик маршрутлари бўйлаб, яъни Амир Темури макбараси, Рухобод, Регистон ансамбли, Ислон Каримов мемориал хибони, Тошкент кўчаси, Биби-хоним меъморий мажмуаси, Ҳазрати Хизр масжиди, Ислон Каримов макбараси, Шоҳи Зинда макбаралар ансамбли, Афросиёб тарихий музейи ва Улуғбек расадхонаси каби маданий мерос объектларини бир-бирига боғловчи ер усти пиёда йўлини ташкил қилиш лойиҳасини илгари суриш мумкин. Бу йўл ер устида 4-5 метр баландликда бўлиб, хавфсизлик таъминланган, жазирама қуёш нуридан, қор ва ёмғирлардан тўсилган, икки атрофи очиқ галереяга ўхшаш ечимга эга шаффоф йўл бўлади. Туристларга ердаги транспорт ҳаракати мутлақо ҳалақит бермайдиган. Туристлар йўл-йўлакка атроф-муҳитни ва обидаларни юқоридан туриб расмга ҳам туширишлари мумкин бўлади. Ёдгорликлар олдига борганда улар пастга ҳаракатланувчи зиналар орқали тушади ва яна қайтиб чиқишлари мумкин. Бу йўлнинг тузилиши архитектурада замонавий бионикага асосланган бўлиб, у визуал тарзда жонли организмнинг тектоник қурилишини эслатади ва Самарқанд келажакдаги учун янгилик бўлади, энг муҳими туристларга қулайлик яратади.

Эслайсизми, кимдир туристлар учун Самарқанднинг тарихий қисми узра осмондан канат йўлини таклиф қилган эди. Бизнинг юқоридаги таклифимиз ундан кўра анча арзон тушади ва туристларга ўша канат йўли берадиган тасаввурни ва ундан ҳам қулайроқ имкониятларни яратади.

Қадим замонлардан буён дунё маданияти тараққиётида муҳим ўрин тутиб келган Самарқанд меъморчилигига, дунё халқларининг қизиқиши бугунги кунда янада ортиб бормоқда. Биз бундай воқеликдан самарали фойдаланиш йўллари ахтаришимиз зарур. Маълумки, Ўрта Осиё мамлакатлари

1

архитектураси, ўзининг аънавий хусусиятларига эга бўлиб, улар чуқур маҳаллий илдишларга эга.

АРХИТЕКТОРНИ ЧЕТДАН ЧАҚИРСАК

Самарқанддек шаҳарнинг келажакда билан боғлиқ меъморий объектларни лойиҳалаш ва қуриш ишларини, Самарқандни яхши билдиган ва бу шаҳарга астойдил меҳри тушган, таниқли чет эл архитекторлари ва компанияларига тендер асосида топшириш мақсадга мувофиқдир. Ўрта Осиё меъморчилигининг тараққиёти учун машҳур архитекторлар, Норман Фостер, Заха Хадид, Даниель Либерскинд, Рем Кол-хаас, Сантьяго Калатрава, Бернард Чуми, Питер Эйзенман, Манфред Никоветти, Эрик Моос ва бошқа-

2

лар ўзларининг замонавий лойиҳаларини таклиф қилган ва қилмоқда. Аҳамиятли жиҳати шундаки, улар бундай ишни одатда, катта масъулият билан амалга ошириб, халқ меъморий аънавалари ҳамда бу масалада маҳаллий қурилиш шароитларини ҳам эътиборга олади ва энг муҳими, ўзларининг халқаро рейтингларини туширмасликка интилади. Маҳаллий архитекторлар эса, бу ердаги сунъий тўсиқлар ва чекловларга бардош бера олмайди ва ўз қобилиятини ичида қолиб кетади. Аслини олганда, маҳаллий архитекторлар ҳам гоё жиҳатидан хорижликлардан қолишмайди. Бироқ ўша гоёни амалга оширишда замонавий муҳандислик ечимлари ва техник инновацияларни яратиш имкониятлари хориж муҳандис-

3

лариникидан кўра, афсуски, анча пастдир.

"Тошкентбошплан ЛИТИ" давлат унитар корхонаси ҳамда Хитойнинг China Construction Engineering Design Group Corp Ltd компаниясининг мутахассислари ҳамкорлигида Самарқанд шаҳрининг 2040 йилгача мўлжалланган Бош режаси ва марказий қисмини батафсил режалаштириш лойиҳаси ишлаб чиқилди. Лойиҳага кўра, атмосферага ва сув ҳавзаларига бўлган зарарни камайтириш нўқтаи назаридан, зарарли корхоналарни шаҳардан ташқарига чиқариш, яшил санитария зоналарини яратиш, автотранспортдан чиқадиган зарарли моддаларни камайтириш учун экологик стандартларни амалга ошириш, вентиляция коридорларини сақлаш каби вазифалар кўзда тутилади. Шунингдек, хозирги аэропортни шаҳар ҳудуди чегарасидан чиқариб, халқаро стандартларга жавоб берадиган янги аэропортни қуриш, Зарафшон дарёси ва Дарғом канали ўртасида бионик тарзда ривожланидиган, ичма ич ва инклюзив, иқлимга чидамли шаҳар бунёд қилиш мақсад қилинган. Бугунги кунда, янги Самарқанд шаҳрини бошқа жойга қўчириш орқали, янги йўналиш ва тафаккурни кўрсатадиган "Янги Самарқанд шаҳри"нинг қурилишига асос солиш учун барча имкониятлар бор.

ЯНГИ ШАҲАР БИНОЛАРИ ЯНГИЧА БЎЛИШИ ЛОЗИМ

Келажакдаги бино ва иншоотлар архитектураси, нафақат ўз функцияларига мос, балки айни пайтда жамият ижтимоий гоёларини ифода этиши ва одамларга эстетик завқ бағишлаши, маҳаллий иқлим шароитлари, миллий-маданий аънаваларга боғлиқ ҳамда энергиясамарадор ҳолда лойиҳаланиши зарур. Унутмаслик керакки, янги ижтимоий эҳтиёжлар ва гоёлар янги турдаги биноларнинг пайдо бўлишига, янги қурилиш муаммолари ва конструкцияларининг яратилишига сабаб бўлади. Бунда, буюртмачиларнинг маданияти ва эстетик диди, иқтисодий имкониятлари ҳамда архитектор ва муҳандисларнинг касбий маҳорати, тажрибаси ва тафаккури ҳал қилувчи рол ўйнайди.

Албатта, битта-иккита санокли фавқулодда ажабланарли бинолар барпо этиш билан бутун Самарқандни замона-

4

Бу ҳақда узоқ вақт очик ойдин гапирилмади. Гапирилганда ҳам аёлнинг айби бор-да деган хулоса қилдик. Оилани сақлаб қолиш учун аёл нималар қилмайди, бир таёқ еса ебди-да дедик. Ҳалиям кўпчилигимиз гарчи бир эшитганимизда даҳшатга тушсак-да ич-ичимиздан оилада нималар бўлмайди, рўзғор дегани бир лойқаланиб, кейин тинади», деймиз.

ЗЎРАВОНЛИКНИ ТЎХТАТИШ КИМНИНГ ҚЎЛИДА?!

Зиёли бир опахон яқинда куёви, энг ҳайратланарлиси, ўзгаларга ибратли оила фарзанди қизини қаттиқ дўппослагани, ҳозир шифохонада эканлигини айтиб қолди. Ва бу ҳолат биринчи марта эмас экан, онасининг гиж-гижлаши таъсирида куёв қўл кўтаришга ўрганиб қолганимиш. Шифокорлар ҳолатни тушуниб, ички ишлар ходимларини чақирмоқчи бўлган экан, қиз томон «жон укалар, оиласи билан яшаши бор ҳали, илтимос, мелиса аралашса оиласи бузилиб кетади» дея муолажани ҳам уйда оладиган бўлишди!

Бу ҳолат агар қякин кишининг оиласида

рўй бермаса оддий ҳолдек эътиборсизлик қиламиз. Афсуски, минглаб оилаларда шундай... минглаб аёллар, бир мушт билан камайиб қолармидим, деб яшайди. Тан жароҳати ўтиб кетади, аммо у аёл руҳиятида, вужудда яна ўнлаб асоратларни йиллар давомида йиғиб бораверади.

Бирор муаммонгиз борми, опа? - дейман.

Муаммо деб бўлмаса кераккуя... Лекин биласизми, ҳозир аёлларни сал нарсасга ажрашиб кетаётганидан қуяманда. Мен тўрт фарзандим учун нималарга чидадим, биласизми?! Ўзим мактабда ишладим, томорқада ишладим. Ўйламанг, ёлғиз аёл эсмасан, хўжайиним бор. Аммо бир иш бошлаб, ўхшаймай қолди. Бор аламини оиласидан оладиган бўлди. Сал гапга жанжал, тўполон. Неча марта ёш болаларим билан кўчага ҳайдаб юборарди. Ярим окшом ташқарида дирдираб ўтирганларим ҳеч эсимдан чикмайди. Кейин ўзига келиб, яна яшардик. Аммо болаларимга қўл кўтарарди. Ўйга бурсак, вазият яхшимикан, деб юрак ҳовучлаб яшадим. Аламинми ишдан олдим, уйимдаги тозалikka,

томорқамизга ҳамма ҳавас қиларди. Мана, сабрим эвазига фарзандларим ҳаммаси яхши ишляпти, келинларим меҳрибон. Тўғри, ҳалиям ўша одати бор, келинларнинг олдига уяламан, урганда жим йиғлайман...

Аёл йиғлаб олди, мениям кўзларим ёшланди. «Шунга салга ажрашаётганларни кўрсам дилим хуфтон бўлади-даа»... дейди аёл. Кейин эса сизга дардларимни айтиб енгил тортдим, деб кетди. Эътибор бераясизми, у йиллар давомида кўнглида тўпланиб қолган аламларини айтиш учунгина келган, аслида.

Биз узоқ вақт оммавий ахборот воситаларида ҳам, эл орасида ҳам шу аёлларни мадҳ этдик. Мадҳ этиш баробарида сизам шундай аёллардан ўртак олинг, оиласи учун ҳар қандай хўрликка чидаган аёл ҳақиқий шарқ аёли, деган гоёни ҳам билиб-билдирмай сингдирдик. Бугун эҳтимол, жойларда баъзи аёлларнинг арзимас сабаблар билан ажрашиб кетаётгани, оила аталмиш муқаддас макон ҳақидаги тушунчалар тобора саёзлашиб бораётгани ҳам бор гапдир. Буни йилдан-йилга ошиб бораётган ажралишлар кўрсатиши ҳам кўрсатиб турибди. Аммо ҳали-ҳануз кундалиқ таътиқлар ичида яшаб, буни бировга билдирмай келаятган аёллар ҳам кўп. Айниқса, оиладаги бу зўравонликлар билиниб қолса ҳам буни яширишга, ички ишлар идоралари ва бошқаларни аралаштирмасликка уринаётган ҳолатлар бисёр. Зўравонликка қарши курашиш қонун билан белгиланган, бу борада бироз ўзгаришлар кузатиляпти.

УЗОҚ КУТИЛГАН ҲУҚУҚИЙ АСОС

Кейинги пайтда оммавий ахборот воситаларида қуйидаги ахборотларга тез-тез дуч келаямиз: «Тойлок туманида яшовчи фуқаро М.М.нинг турмуш ўртоғи З.Х. томонидан мунтазам таътиқ ва зўравонликка учраб келаятгани тўғрисидаги мурожаатномасига асосан 2020 йил 22 май кўни фуқаро М.М.га

бир ойлик муҳлат билан Тойлок тумани ИИБ томонидан "Ҳимоя ордери" берилган эди. З.Х. белгиланган чекловларни бузиб, турмуш ўртоғига нисбатан зўравонликни давом эттирганлиги учун унга нисбатан ҳужжатлар тўпланиб, Тойлок тумани маъмурий ишлар

бўйича судига тақдим этилди.

Вилоят ИИБ ахборот хизмати хабарига кўра, 12 июнь кўни суд томонидан фуқаро З.Х.га нисбатан 15 сутка маъмурий қамоқ жазоси тайинланди».

Бундай чоралар мамлакатимизда "Хотин-қизларни таътиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш тўғрисида"ги қонун, шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг «Таътиқ ва зўравонликдан жабрланган хотин-қизларга ҳимоя ордерини бериш, ижросини таъминлаш ва мониторинг олиб бориш тўғрисида»ги низоми қонуний қучга киргач амалга оширила бошланди. Шунингдек, ушбу қонун ижросини таъминлаш учун Ўзбекистон Республикаси Гендер тенгликни таъминлаш комиссияси томонидан БМТнинг Аҳолишунослик жамғармаси (ЮНФПА), Фуқаролик ташаббусларини қўллаб-қувватлаш маркази билан жорий йилнинг 10 апрелидан бошлаб хотин-қизлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларга нисбатан таътиқ ва зўравонликнинг олдини олиш мақсадида «Ишонч телефони» хизмати йўлга қўйилди.

Ҳудудларда хотин-қизлар ижтимоий реабилитация марказлари ташкил этилди.

Аммо ҳуқуқий асослар бўлса-да ҳамон оиласи парокандаликка юз тутишдан қўчиб бу ҳолатни очиклашни истамаётган аёллар бор. Бу фақатгина хотин-қизларнинг оиласини асраб қолиши билан боғлиқ эмас. Кўп ҳолларда уларнинг моддий жиҳатдан таъминламаганлиги, ота-онаси ёнига қайтиб, у ерда ҳам ҳаловат топмаслиги билан ҳам белгиланади.

ҲИМОЯ ОРДЕРИ БЕРИЛИШИ ЯХШИ НАТИЖА

Ҳимоя ордери хотин-қизларга бешта ҳолатда: жисмоний, жинсий, иқтисодий, руҳий зўравонликда ва таътиқ ўтказилганда тегишли тартибда берилмоқда, - дейди вилоят ички ишлар бошқармаси хотин-қизлар билан ишлаш

бўлими катта инспектори Нилуфар Сатторова.

Айни пайтда вилоятда хотин-қизлар учун берилаятган ҳимоя ордерларининг кўпроқ қисми маиший зўравонлик сирасига қиради. Ҳимоя ордери бевосита мурожаат орқали ёки ички ишлар идоралари навбатчилик қисмига келиб тушган ариза, қўнғироқлар, учинчи шахснинг мурожаати ўрганилган, берилади. Жумладан, жорий йилнинг март ойидан бошлаб вилоятимиздаги барча шаҳар ва туман ички ишлар бўлимларида таътиқ ва зўравонликка учраётган хотин-қизларга ҳимоя ордери бериш тартиби йўлга қўйилди. Бизга келиб тушган мурожаатлар асосида шу пайтгача вилоят миқёсида 103 нафар хотин-қизга ҳимоя ордери берилди. Оилавий келишмовчиликларнинг 56 таси жойида, тўғри тушунириш орқали барҳам топди. Аммо бир нафар фуқаро хотинига (турмуш ўртоғига) нисбатан зўравонлик ҳатти-ҳаракатини давом эттирганлиги учун унга нисбатан суд томонидан тегишли тартибда 15 сутка маъмурий қамоқ жазоси тайинланди.

Маиший зўравонлик содир бўлган оилаларда хотин-қизларга тан жароҳати етказган фуқароларга бу ҳолат жинсий жавобгарликка сабаб бўлиши тушунтирилмоқда. Зўравонликка дуч келган хотин-қизлар ҳудуд профилактика инспекторлари томонидан назоратга олинмоқда. Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш бошқармаси, унинг жойлардаги бўлимлари билан ҳамкорлик йўлга қўйилган бўлиб, ҳимоя ордери берилган хотин-қизларнинг оиласи бир ой муддат давомида назоратда бўлади. Иккала томонга ҳам ҳуқуқий ва тегишлича турли йўналишларда тушунтиришлар берилади.

ҚАЙНОНА-КЕЛИН, КЕЛИН-ОВСИН, КЕЛИН-ҚАЙСИНГИЛ...

Бизда оилавий муносабатлар шу қадар мураккабки, руҳшунос мутахассислар ҳам кези келганда бу борада мураккаб вазиятга тушиб қолади, - дейди психолог Абира Бахромова.

Хориждаги ҳамкасбларимиз билан халқаро конференцияларда учрашиб, фикр алмашганда улар ҳам бизнинг оилалардаги вазият ҳақида хайратланиб муносабат билдиради: «Бизда оилавий муносабатлар деганда асосан эр-хотин ва ота-она ҳамда фарзандлар ўртасидаги муносабатлар тушунилади ва биз руҳшунослар айнан шу ҳолатлар бўйича иш олиб борамиз. Аммо билишимизча, сизларда вазият мураккаброқ экан. Дейлик, қайнона-келин, келин-қайсингил, келин-овсин, келин-қайнукалар ва ҳоказо муносабатлардан сўнггина эр-хотин ўртасидаги ўзаро тушунмовчиликларни англаб олиш мумкин. Бу нафақат ўша оиладаги аёл, яъни келинга, балки руҳшуносга ҳам қатор тушунмовчиликларни келтириб чиқаради. Бир оилада ҳамма нарсани келинга боғлаб қўйиш аёл кишига ҳар томонлама оғирлик қилиши аниқ». Хорижлик ҳамкасбимнинг бу фикрлари барчамизни ўйлантириб қўйиши табиий.

Бизда йигит киши ҳам, қиз бола ҳам оилага жиддий тайёргарлик кўрмаслиги, унинг

физиологик, моддий, маънавий жиҳатлари ҳақида етарлича тасаввурга эга эмаслиги ҳам кўп муаммоларнинг туб илдиридир. Аёл киши ўзининг асосий функциясида беҳабар, оиладаги муҳим вазифаси ҳақида етарлича тушунчага эга эмас. Улар билан суҳбат жараёнида бу ҳақда фикр билдирсак, кўпчилиги бу гапларни умрида биринчи бор эшитаётганини айтишади. Аёлниинг физиологияси эркак кишиникидан фарқ қилади ва улар иккиси оилавий муносабатларда бир-бирини тўлдириб туриши керак. Энг ёмони, аксар «ёмон» одатлар инсонда болалигида шаклланади. Дейлик эркак кишининг аёл кишига қўл кўтариши бир томондан оиласида кўрган билан белгиланса, бир томондан ўзига нисбатан ишонсизликни, ожизликни ҳам билдиради, ота-онаси билан муносабатларидаги зиддиятлар йигитлар ўлғайгач, таъсирини кўрсатади. Ўз вақтида ота-онасидан етарлича меҳр олманг, оилада камситилган қизлар эса «алам»ини турмуш ўртоғидан олади. Унинг турмуш ўртоғига талаблари қўпилиб, эътиборбалаблик, фақат ўзига меҳр кўрсатиши каби талаблар мана шу кентикликлар натижасидир. Шунинг учун ҳар бир бола туғилдим, уни фақат катта қилиш эмас, унга тарбия бериши, етарлича меҳр кўрсатиш зарур. Акс ҳолда бу болаларнинг мустақил ҳаётига ҳам дахл қилаверади.

КИМ ЮТАЯПТИ, КИМ ЮТҚАЗАПТИ ЎЗИ?

Зўравонликнинг олдини олиш мақсадида жиддий чоралар қўриляётган бир пайтда ҳам «йўк, уни жазога тортманг, ахир турмуш ўртоғим у» дейдиган аёллар жуда кўп. Бу вазият шунчалик нозикки, бундай вазиятда нимадир йўл тутиш, фикр билдириш бир пайтнинг ўзида тўғри ҳамда шу пайтнинг ўзида нотўғри бўлиши ҳам мумкин. Тўғрилиги шундаки, аёл ўзи муқаддас санаган оиласини асраб қолиш йўлида, унга етказилган зарбани аллақачон кечириб юборган деб ҳисоблайди ва унинг оилавий ҳаётига кимдир аралашшини истамайди. Нотўғрилиги ҳақида юқоридаги фикрларнинг ўзи етарлича далил бўла олади.

Афсуски, биз бугун таъкидлашдан чарчамаётган хотин-қизларга эътибор, уларнинг дардини тинглаш каби амалий ишлар баъзи шарттаки аёлларгагина қўл келмоқда. Бу алоҳида мавзу, албатта.

Оиласида, юқоридаги пастдарғомлик аёл сингари азобларни бошидан ўтказган аёл ҳақида қўни-қўшинлари билиб, уни мактабда қўни-қўшинлари билан, уни мактабда ўтириб ўша ёрдам қўлини қўйишни ўрганмас экан, зўравонликлар давом этаверади. Жамиятда зўравонликка қарши умумий бир тушунча, қарашларни енгит ўтмас эканми, ҳамон «қайси бири тўғри ўзи?» деган савол қаршисида қолаверамиз. Биз тўғри йўл тутаяпти деб юрган аёл эса аслида ўзига ҳам, оиласига ҳам, жамиятга ўша пайтда унча англамаган зиёни етказиб бораверади.

Гулрух МҲИНОВА.

қандай бўлади?

вий шаҳарга айлантириш қийин. Бироқ, айна пайтда Самарқандимиз тарихий шаҳар, деб ҳеч нарса қилмай ўтириш ҳам мумкин эмас. Сўзсиз, Самарқанд тарихий, туристик шаҳар. Биргина шу йўналишнинг ўзини келажақда такомиллаштирган ҳолда ривожлантириш ҳам шаҳар келажагини белгилаб бериши мумкин. Бу борада, айтилик, Самарқанд шаҳрини келажақда, Имом Бухорий мажмуаси маркази билан узвий боғлаш катта аҳамият касб этади. Ёки Амир Темури бот-саройларининг бирортасини қайта тиклаш ҳам мазкур йўналишдаги яқин келажақ ишларининг биридир. Бунини Амир Темурининг тарихий боғи баландидан қолган мавжуд анжирзорлар жойлашган ҳудудда амалга ошириш мумкин.

Ўз даврида Самарқандда мавжуд бўлган Амир Темури арк қалъасини қайта тиклашнинг илоҳи бўлмаса-да, ушбу қалъа ичида жойлашган обида-Соҳибқироннинг пирларидан бири Қутби Чохар-духум (Нуриддин Басир) мақбараси ва унга туташган арк деворлари ҳамда аркни Регистон билан боғлаган бош дарвозасини қайта тиклаш, арк ҳудудида археологлар топган шоҳона ҳаммом қолдиқларини очиб қўйиш, уларни сайёҳлик объектига айлантириш мақсадга мувофиқ. Ўтмишда, Регистон ёнида жойлашган 9 гўмбазли "Бозори Сандук", бир неча асрлар халққа хизмат қилган ҳаммом қолдиқлари (у "Юбилейный" ресторанини қуриш муносабати билан бузиб юборилган) ҳам ер остида қолиб кетган. Уларни топиб, очиш ва туристларга намойиш этиш ҳаракати ҳозирда қисман бошланган, бироқ бошланган иш охиригача етказилиши керак.

Келажақда шаҳар архитектурасининг ранг-баранг пластик услублари, архитекτονикаси, жонли табиатга ўхшаш қиёфалари, энергия тежамкорлиги, функциявий универсаллиги каби жиҳатлари билан инновацион хусусиятларга эга бўлиши зарур.

Самарқандда туристлар учун эко-меҳмонхоналар қурилиши ҳам режалаштирилиши лозим. Бу меҳмонхоналар, ҳозирги меҳмонхоналардан ҳар бир номе-

ри таркибда жонли табиатга монанд ландшафт дизайни элементлари, билан фарқ қилиши керак.

Келажақда автомобилларнинг кўпайиши билан уларни қўйиш ва сақлаш жойларини ўйлаш, янги қурилаётган турар жой бинолари ва жамоат бинолари, айнқиса йирик савдо иншоотлари (супермаркет ва гипермаркетлар) остки қаватларида автомобиллар тўхташ ва сақлаш жойларини лойиҳалашни қатъий тарзда белгилаш лозим.

АФРОСИЁБДАН ҚАЧОН КЕНГ ФЙДАЛАНАМИЗ?

Қадимий Самарқанд – Афросиёб шаҳарчасининг келажаги ҳақида ҳам айрим фикр-мулоҳазаларимизни баён қилмоқчимиз. Ҳозирги кунда, бу қадимий шаҳарча, унинг ҳудудида қурилган замонавий Афросиёб музейи, тарихий шаклланган ва таъмирланган Шоҳи Зинда меъморий мажмуаси, Хўжа Дониёр ёдгорлиги, Ҳазрати Хизр масжиди ва унинг ёнида жойлашган Ислои Каримов мақбара мажмуаси каби объектларни айтмасак, деярли ҳароба ҳолида ётибди. Самарқанднинг тарихий шаҳар эканлигини хорижий сайёҳларга ҳозирда фақат Темурийлар даври архитектураси (XIV-XV асрлар) эслатиб туради, холос. Ҳолбуки, шаҳримизнинг қадимийлигини визуал кўрсатувчи Афросиёб шаҳарчаси қадим мулоҳаза деворларининг асл меъморий қиёфаси ўз ўрнида тиклаб қўйилмаган, яъни туристларнинг визуал тарзда айнан қадим Самарқанд шаҳрини қўриб тасаввур қилишларида деярли имконият йўқ.

Тўғри, Афросиёб ҳозирда расмий тарихий археологик қўриқхона шаҳарча ҳисобланади. Бироқ бу туристларнинг шаҳарча ҳудудига кириши мутлақо ман этилган дегани эмас-ку... Бунини ушбу жойда қурилган Афросиёб музейи ҳам исботлаб турибди. Шундай экан, яқин келажақда туристларнинг қадим Афросиёб шаҳарчаси ҳудудига кириши, ҳеч бўлмаса, унда амалга оширилган

Меъмор-олим мулоҳазалари

археологик қазилмалар натижасида очилиб, ўрни ва меъморий тузилиши аниқланган Афросиёб аркининг саройлари, бу ерда очилган шаҳар ҳукмдори Вархуман саройининг деворлари, Сомонийлар саройи ва масжиди, қадимий ҳаммомлар ўрни ва уларнинг архитектуравий элементлари билан визуал танишиш учун туристик томоша йўлакларини яратишни таклиф қилган бўлар эдик. Бу йўлакларнинг усти туристларни қуёш нуридан ҳимояловчи замонавий пластик қурилмалар билан ёпилиши керак. Археологик очилмалар усти эса, ҳудди Андижондаги қадим Асака шаҳарчасидагидек қилиниб, қор ва ёмғирлар, шамоллардан ҳимояланганидан мустаҳкам ва енгил, шаффоф конструкциялар билан ёпиб қўйиши лозим.

Бундан ташқари, Афросиёб ҳудудида X-XII асрларда мавжуд бўлган "яшил ҳайвонот боғи"ни араб олими Ибн Ҳавкал маълумотларига асосан, график қайта тиклаб, боғнинг макети ва уч ўлчамли тасвири сайёҳларга намойиш этишни ташкиллаштириш зарур. Келажақда Самарқандда Искандар Зулқарнайн армиясига қарши мардонавор курашган халқ қахрамони Спитамен сиймоси яратилиши лозим.

Хуллас, Самарқанд шаҳрининг яқин келажаги, мавжуд қадим Афросиёбнинг туризм салоҳиятини янада ошириш билан ҳам чамбарчас боғлиқдир. Бу таклифларни амалга оширишда Самарқанд давлат архитектура-қурилиш институти профессор-ўқитувчилари ва иқтидорли талабаларининг кучи ва малакасидан фойдаланиш имконияти мавжуд. Фақат уларга топишириқ беришда уларни моддий рағбатлантириш масаласини унутмаслик лозим.

Аҳтам ЎРАЛОВ,
меъморчилик фанлари доктори,
профессор,
О.БОБОҚАНДОВ,
докторант.

7

Мақоланинг электрон
шаклини ушбу QR-код орқали
ўқишингиз мумкин.

Истиқлол қаҳрамонлари

рини олиб бориб, кўрсатиб ва шаҳарга ўз ховлимига кўчуриб келдим», деб ёзади Бехбудий.

Бу ҳақда ўлкадаги илк «Самарқанд» газетасининг иккинчи сониди мақола чоп этилгандан кейин самарқандлик бойлар Мулло Мухаммад Раҳимбой, Мулло Жўрабой ва бошқалар маблаг ила қўшиш қиладилар. Кимдир ақча, кимдир жома...

Маълумки, 1899-1900 йилларда Бехбудий бухоролик зиёли Ҳожи Бақо билан ҳаж сафарига чиқади. Байтуллога Кавказ, Истанбул, Миср давлатларини зиёрат қилиб боради. Бу сафар хижрий сананинг 1318 йилда бошланган бўлиб, саккиз ой давом этади.

Саёҳат давомида «Қасди сафар» асарларини ёзиб, ҳар бир давлатнинг ижтимоий-иқтисодий, маданий ва албатта мактаб ҳаётини ўрганди. Ислоҳ қилиб, янги мактаб ҳақидаги қарашларини мустаҳкамлайди.

Айниқса, Европада бошланган ва Россияда давом этган жади́дчилик ҳаракатини ўрганиш, Туркистонда ҳам янги йўналишдаги мактаб, маориф, маданиятни тарғиб қилиш мақсадида Исмоилбек Гаспирали ишини давом эттиради. 1903-1906 йилларда Москва, Санкт-Петербург, Нижний Новгород, Уфа, Қозон шаҳарларида бўлиб, турмуш ва маданият муаммоларига бағишланган қурултойда иштирок этади, нутқ сўзлайди.

Ростовда мусулмонларнинг мактаблари фаолиятини ўрганади. Бизда ҳам мактаб фаолиятини такомиллаштириш борасида мақолалар ёзади. «Мунтазам равишда расадхона, кимёхона, ташриҳ ва жарроҳи ва ҳикмат хоналари бордур». Англаш мумкинки, мактабларда диний таълим билан биргаликда дунёвий илм ҳам берилишига катта эътибор қаратилган.

Маҳмудхўжа Бехбудий ва унинг сафдошлари мамлакат аҳолисини ўқимишли қилиш, ҳақларини таниш, боболардан мерос муқаддас тупроқ душман қўлида топталмаслигини хоҳлади, мард ўғлонлар, дилбар қизлар кўзларида маъносига нигоҳни қўришни истамади. Афсуски, ана шу ҳидоятқорона фикрлари ва сўзлари учун ҳукуматга ёқмади.

1919 йилнинг 25 мартда Бехбудий Қарши чўлларида кўлга олинди. Доимий курашлардан иборат ҳаёти дахшатли якуни топаётганини сезган Бехбудий васият ёзади: «Сизларга васият қиламан. Маориф йўлида ишлайдиган муаллимларнинг бошини силангизлар!»

Дилафруз РАҲМАТОВА.

Сарғайган саҳифаларда

ЛЕНИН ЙЎЛИ

ЎЗБЕКИСТОН КҲ САМАРҚАНД ОБЛАСТ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ҲАМДА МЕХНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

1965 йил

25 июль – Ўзбекистон халқ шоири Ғафур Ғулом «Қарнаб» наслчилик заводига ташриф буюриб, ўзини ЎзССР Олий Совети* депутатлигига сайлаган сайловчилар билан учрашди.

20 август – Самарқандда Пламофрез усули билан қоп плазмаси тайёрлаш станцияси қурилоқда.

27 август – Ўзбекистоннинг ғарбий қисмида янги олтинга бой майдонлар топилиди. Аҳамиятли жиҳати шундаки Ўзбекистонда соф ҳолда топилаётган олтинлар кўпаймоқда.

1 сентябрь – 1965 йил 1 сентябрдан бошлаб ип газламадан тикилган мактаб формаси чакана нархлари ўрта ҳисобда 25 процент камайтирилади.

1967 йил

21 январь – Самарқанддан юртимиз бўйлаб учта туристик поезд ташкил этилди. Энди қишлоқ хўжалиги илғорлари, аълочи ўқувчилар, мутахассислар, дам олишга чиқувчилар махсус туристик йўлланма билан поездда Қарши, Денов, Душанбе, Чоржўй, Урганч, Хива, Бухоро, Қўқон, Фарғона, Андижон Тошкент шаҳарларини томоша қилиб Самарқандга қайтишади.

27 январь – Самарқанд шаҳар Совети ижроия комитети Самарқанд шаҳрининг гербига танлов эълон қилди.

22 февраль – Самарқанд вилоят партия комитети ҳузуридаги иқтисодиёт кенгаши Қишлоқ хўжалик илмий-техника мукофоти билан тақдирланди.

21 октябрь – Каттақўрғон сув омбори қурилиши тугалланганлигига бағишланган митинг бўлиб ўтди. Иккинчи жаҳон уруши арафасида қурилиши бошланиб тўхтаб қолган сув иншооти тўлиқ тугалланди.

31 октябрь – Самарқанд «Ленин йўли» ва «Ленинский путь» (ҳозирда «Зарафшон» ва «Самарқандский вестник») газеталари «Хўрмат белгиси» ордени билан мукофотланди.

30 ноябрь – Истеъодли шоир ва журналист Суръат Орипов («Ленин йўли» бўлим мудирининг «Журналист деб атанг, дўстларим!» машҳур шеъри эълон қилинди.

13 декабрь – «Ленин йўли»нинг биринчи сони чиққанлигига 50 йил тўлиши кенг нишонланди.

19 декабрь – Ўзбекистон ССР таркибда Наманган области тузилди.

30 декабрь – «Ўзбекистон архитектураси ёдгорликлари» китоби нашрдан чиқди. Унда ватанимиздаги тарихий архитектура қурилишлари ҳақида кенг маълумот берилди.

1968 йил

22 февраль – Украинанинг Луганск тепловоз-созлари Самарқанд – Когон ва Самарқанд – Ховос темирйўл участкаларида қатнай бошлаган «2ТЗ-10Л» маркали янги тепловозларни қандай ишлатгани билан танишиш мақсадида Самарқандга келди.

15 март – Маҳаллий вақт билан соат 3:39 да ва эрталаб соат 7:09 да Самарқандда 4 балл куч билан ер қимирлагани қайд этилди.

20 март – Самарқандда қишлоқ хўжалиги илғорларининг аънавий қурултойи очилди.

29 март – СССР космонавт-ўқувчиси, Совет Иттифоқи Қаҳрамони Юрий Гагарин авиаҳалокат оқибатида ҳалок бўлди.

23 апрель – Югославия Социалистик Федератив Республикаси президенти, Югославия Коммунистлар Союзи раиси Иосип Броз Тито Самарқандга келди.

Тоғаймурод ШОМУРОДОВ тайёрлади.
(Давоми бор).

* Маълумотлардаги ташкилот ва жой номлари ўша пайтда қандай аталган бўлса, аслича берилмоқда.

Маҳмудхўжа Бехбудий ва маориф

Жади́дчилик ҳаракатининг сарварини Маҳмудхўжа Бехбудий замон ва макон хоҳиш иродаси ва талаби билан маънавият саҳнасига чиққан ва ўчмас из қолдирган сиймодир. У ўз даврининг ижтимоий-сиёсий, маданий-маърифий ҳаракатларида фаол қатнашган йирик намояндаси, янги замон ўзбек адабиётининг асосчиларидандир.

Маҳмудхўжа Бехбудий 1875 йилнинг 19 январиди Самарқанд яқинидаги Бахшистепа қишлоғида дунёга келган. Отаси Бехбудхўжа Солиххўжа ўғли туркистонлик, она томондан бобоси Ниёзхўжа урганчлик бўлиб, 1880 йилларда Самарқандга келган.

Ўтган аср бошларида замонавий мактаб ғояларини тарғиб қилиш, кенг омма олди-га олиб чиқиш анчайин мушкул замонда Маҳмудхўжа Бехбудий сингари жади́дларимиз ўз ҳисобларидан мактаблар очди. Ёш авлодни саводли қилиш, ҳақ-ҳуқуқларини билиш, дунё ҳамжамияти саҳнасига олиб чиқиш йўлида хизмат қилди.

Айтишларича, кўхна Самарқанднинг Намозгоҳ жомеъ масжиди атрофида Маҳмудхўжа Бехбудий аждодларига қарашли кенг ва обод боғ бўлган. Катта ҳудуддаги олмасор ва тоқзорга албатта унга Самарқанднинг иқлими ижобий таъсир кўрсатган. Боғдан келган даромаднинг Маҳмудхўжа самарқандлик болалар учун дарсликлар олиш, янги мактаб қурилиши ва зарур жиҳозлар билан таъминлаш учун сарф қилган.

«Усули жади́д», «Усули савтия» номлари билан шуҳрат топган мактаблар учун адабиёт, жуғрофия, ислом тарихи каби дарсликлар ёзган. Мактабларда шеър ва мақолалар, асасарларни орқали миллий онгни шакллантиришга, миллий ғурур ва ифтихор туйғуларини синдиришга уриндилар. Замон талабига мос равишда Туркистон мусулмонларининг шаъну-шарафини ҳимоя қилдилар. Ўша таҳликали замонда Маҳмудхўжа Бехбудий ёзади: «Янги мактаб ва муаллимлари ва анда ўқила-тургон мактабларни маънан тафтиш этиш, андаги нуқсонларни баён этмоқ танқиддир. Тааруз (хужум) ва душманлик эмас, агарда шахсиятга тукунмаса...»

Тарихдан маълумки, босқинчи томон маълум бир ҳудудни босиб олиш, ҳукмронлик қилиш, бойлигини талаш учун аввал

шу ҳудуддаги илмий, миллий тараққиётни ўйлайдиган кишиларни йўқ қилган. XX аср охириларида, хусусан, 1868 йилда Самарқанд ҳам ҳужум қилган рус қўмондонларининг асосий мақсадлари маҳаллий халқни талашдан иборат бўлган. Бунинг учун эса халқнинг тилини, тарихини, динини йўқотишга ҳаракат қилинган. Сохта ваъдалар, сохта пуллар, сохта амаллар орқали халқни алдаб ўз ҳудудларини кенгайтиришган. Маҳаллий халқ замонавий ва мустаҳкам қурулланган рус қўшинларига қарши кетмон, белқурак, шу билан бирга мустаҳкам ирода, ғанимларга қарши буюк нафрат билан курашга отланишган. Бундай тўқнашувнинг оқибатини олдиндан сеза олган Маҳмудхўжа Бехбудий «мактабларда ўқитуладиргон китоблар»ни маънан тафтиш қилди.

Минглаб йиллардан бери ўз турмуш тарзи, маданияти, миллий-урф одатларига эга бўлган халқни «маданийлаштириш» учун янги «туземный» мактаблар очилди. Бошқача тахсил олишни хоҳловчи ўқувчилар онгига янги усулдаги диний ва дунёвий билимлар синдирилади бошланди. Мактаб ва ўқувчилар тақдирини келажақда небахтлик ва ғўзал амаллар ваъда берадиган миссионерлар қўлига топирилди.

«Бу мактабларга зоҳиран мусулмон муаллими тайин этиб, анга 15 сўмдан 25 сўмгача вазифа берардилар. Албатта, бу пулга ҳеч муқтадир киши муаллимлик қилмас эди. Дигар тарафдан хуфя приказлар ила бу мактаблардаги мусулмон болаларини оз таълим бермоғга ва бақадриимкон амрини зоҳ ва ўзини ҳайвон қилмоққа фармойиш қиладилар», деб қуйиниб ёзади Маҳмудхўжа Бехбудий.

XX аср охирида бир ҳисори қўйнинг нархи 20-30 сўм, бир кийимлик «ипаклик атлас аълолари» 2 сўмдан 30 сўмгача бўлганини ҳисобга олсак, муаллимларга берилаётган ойлик тайинлари маълум бўлади.

Россия Муваққат ҳукуматининг Туркистон комиссари Куропаткиннинг сўзларига кўра ўлкани қўлдан бермаслик, табиий ва моддий бойлиқларига тўла ҳукмрон бўлиш учун бор куч-ғайратларини ишга солди.

Дезинфекцион туннеллар

коронавирусуга қарши курашишда самара берадими?

(Давоми. Бошланиши 1-саҳифада).

ДЕЗИНФЕКЦИОН ЭРИТМАДАН НОТЎҒРИ ФОЙДАЛАНИШ КУТИЛГАН НАТИЖАНИ БЕРМАЙДИ

Бутун дунё коронавирус пандемиясига қарши курашмоқда, - дейди вилоят санитария-эпидемиология осойишталик маркази бош врачлари ўринбосари Зоир Мўминов. - Вирусга қарши курашишда ижтимоий масофа сақлаш, дезинфекция воситаларидан фойдаланиш, санитария-гигиена қоидаларига қатъий амал қилиш муҳим аҳамиятга эга. Бунда дезинфекцион туннеллар яхши натижа беради. Тўғри, дезинфекцион восита сифатида гипохлорид кальций эритмасидан фойдаланилган. Бунда 1 килограмм кукун бир литр сувга солиб эритилади ва яна 9 литр сув солиниб бир кун давомида сақланади. Мазкур эритма ҳақиқатан ҳам терини қизартириш, аллергия чакриш ва ҳатто қўйлақлар рангини ўзгартириб, уларда тешиқлар ҳосил қилиши мумкин. Аммо янги "Прогрин дез 8" номли препарат ўзининг самарадорлиги, қулайлиги билан фойдаланувчиларга маъқул келмоқда. Унинг афзалликлари бир талай. Биринчидан, аллергия чакирмайдиган, хиди йўқ.

Яна бир гап. Дезинфекцион туннелларнинг коронавирусуга қарши курашишда самара бериши учун аввало, ундан тўғри фойдаланиш керак. Айрим ҳолларда дезинфекцион восита кам солиниб, эритма тайёрлаш ҳолатлари ҳам кузатилади. Барча юзларда инфекцияларни йўқотишнинг ўз миқдори бор. Жумладан, озиқ-овқатлар 1 фоизли, ифлосланган жойларда 3 фоизли эритма қўлланилади. Дезинфекцион туннелларнинг самара беришида тайёрланган эритмани тўғри ишлатиши жуда муҳим.

КОРХОНА ХОДИМИ НИМА ДЕЙДИ?

Корхонамизга кунига кўплаб кишилар мурожаат қилиб келишади, ходимларнинг хавфсизлигини таъминлаш мақсадида дезинфекцион туннел ўрнатдик, - дейди Ў.Сайдинов. - Ўрнатиш ишларига 6 миллион сўм сарфланди. Дезинфекция воситасини 500 минг сўмга сотиб олдик. Уни 5 марта 80 литрлик сувда тайёрласа бўлади. Агар кун давомида тўхтовсиз фойдаланилса, битта дезинфекцион восита бир кунда сарфланган экан.

Ижтимоий тармоқларда ва суриштирувларимиз шуни кўрсатдики, дезинфекцион туннелларнинг нархида ҳам катта фарқ бор: ўртача 1 миллион 700 минг сўмдан 6 миллион сўмгача. Нархлар уларнинг шакли, ўрнатиладиган сифатига ҳам боғлиқ.

КОРОНАВИРУСУГА ҚАРШИ КУРАШИШДА ДЕЗИНФЕКЦИОН ТУННЕЛЛАРДАН БОШҚА ДАВЛАТЛАР ФОЙДАЛАНГАНМИ?

Дезинфекцион тўсиқлар, санитария туннеллари биринчи марта Хитойда кенг қўлланилган, аммо кейинчалик самарасиз, дея воз кечилган.

Масалан, 2020 йил апрелда Ҳиндистон ҳам дезинфекцион туннеллар учун буюртмаларни тўхтатди. Мамлакат тиббий ҳамжамият вакиллари зарарсизлантирувчи восита одам учун хавфли бўлиши мумкинлигини таъкидлади. Бундан ташқари, хлор терига зарар етказиши мумкин.

Қозғистон, Россия каби давлатларда бундай туннеллар аҳоли гавжум масканларда ўрнатилмоқда. Компаниялар ва тадбиркорлар томонидан уларнинг бир қанча қулайликлари эга, замонавий намуналари таклиф этилапти. Мисол учун, Белгияда гипермаркетлар учун харидорларнинг ўзлари фойдаланидиган дезинфекция тизими ишлаб чиқарилмоқда. «Stay Safe Tunnel» дезинфекцион туннели мижозларга қўлни дезинфекцион гел билан ишлов беришни, салфеткалар билан саватларни тозалашни таклиф этади. Туннел охирида мижоз тўлиқ дезинфекциядан ўтиши мумкин.

ҚОНУНЛАРНИ БИЛМАСЛИК ЖАРИМАГА ТОРТМАСЛИККА САБАБ БЎЛМАЙДИ

Дезинфекцион туннеллар ходимларнинг, муассасага келаётган кишиларнинг саломатлигини муҳофаза қилиш мақсадида қўйилади, - дейди вилоят давлат санитария-эпидемиология назорати бошқармаси жамоатчилик билан ишлаш бўйича бош мутахассиси Бекзод Ҳотамов. - Ускунада фойдаланиладиган дезинфекцион эритма вилоят санитария-эпидемиология осойишталик маркази томонидан тавсия этилади. Бундай туннеллар бозорларда, савдо дўконларида, боғчаларда, ошоналарда, аҳоли гавжум ташкилотларда қўйилиши лозим. Афсуски, дезинфекцион туннелларни ўрнатмаган, ўрнатиб ундан фойдаланимаётган ташкилотлар бор. Кунига ўндан ортқ тадбиркорлик субъектлари томонидан карантин қоидаларига риоя қилмаслик ҳолатлари аниқланмоқда. Уларга белгиланган тартибда маъмурий баённома расмийлаштирилади.

Бугун коронавирус пандемиясига қарши курашишда барчамиздан ўз вазифамизга масъулият билан ёндашиш, ўзининг, оила-мизнинг, жамоамизнинг саломатлигини ўйлаган ҳолда карантин қоидаларига қатъий риоя қилишимиз талаб этилади.

Насиба ЖОНТЎРАЕВА.

СОҒЛИҒИНГИЗ ЎЗ ҚЎЛИНГИЗДА

Эрта тонгданоқ уйда даволанаётган бемор отахонни кўргани кетган шифокор Наби Аҳадович қайтиб келиб, ўзининг ҳовлисидаги хусусий урология тиббий қабулхонасига кирди.

Таъма беморни даволамайди

Бу ерда ҳам уч мижози суҳбатлашиб ўтирдик. Қувонганидан кекса шифокорнинг вужудига илиқлик инди, инсоний бахт ҳиссини чин дилдан туйди. «Демак, мен уларга керакман. Улар мени жуда узоқ-узоқлардан излаб шифо истаб келишган. Мана бу аёл Бухородан, ана у иккала эркек эса Қарши шаҳридан» кўнгилдан ўтказди шифокор. Ўша тарафларда менинг касбимдаги уролог-врачлар йўқ деб ўйлашимиз, тўлиб-тошиб ётибди, аммо булар Тангри қарам ила атайлаб қабулимга узоқ йўллари босиб келишган. Бахтим, врачлик шарафим, обрў-этиборим ҳам худди шу ерда - мен керакман уларга».

Инсоннинг дунёга келиб оладиган энг улғу бахти, қувончи, ширин истаклари, мурод-мақсадлари ҳам аслида ана шу эзгулик эмасми? Таъмадан йироқ покиза шифокорлик қалбига бу олий туйғуни ҳис этиб, қувона олади.

Бу улғу ҳиссиётни кейинчалик, ёшим

улғайганида пайқадим. Илгари беморларни кўраётганимда, тўғриси, бошқа айрим ҳамкасбларим қатори қалбимда алланечук илинж, истак, таъмасимон бир нохуш ҳис турарди.

«Беморга қараб таъма илинжида узатилган шифокорнинг қўли ҳаромдир. Бу узатилаётган нопок қўл шифокор тафаккурини ҳам булғайди ва у шифолаётган беморларнинг батамом соғайиб кетиши даргумон» деган буюк табиб Ибн Сино.

Бу хилдаги таъмагир табиб-у шифокорларни халқ жуда тез пайқайди ва улардан дарҳол четланади, сўнг у ўзига касал қидиришни, кимларнидир авраб, алдашни бошлайди. «Яхши шифокор беморларни эмас, беморлар яхши шифокорни излайди» деган ҳикматнинг маъноси шудир.

Тўғри, ёшлигимда ўзимга касал «клиент» излаган чоғларим кўп бўлди. Аммо булар наф бермади, илмдан

узоқлаша бошладим, чунки бор илмим аллақачон пул тўплаш воситасига айланиб бўлганди. Қачонки илм, рисоладагидек Худо берган касб-кор, талант бойлик, шуҳрат орттириш манбасига айланиб қолар экан, турмушингиздан барака, жозига, инсоний меҳр-оқибат ҳам кўтарилади. Худо ҳам бу хил қалбни қорайтиради.

«Беморга ташхисни тафаккуринг кўзи билан қўй, дея уқтиради Ибн Сино. Наби Аҳадович жудаям катта тиббий урологик илмга эга бўлишига қарамасдан ўзини ҳаммага кўз-кўз қилмасдан, камтарона тарзда бу ёруғ оламни ҳалол, покиза тарқ этди. У кишининг ана шу суқунатлари, хокисорлик, раҳмдилликлари шогирдларига ҳам ўтди. Бугун нима учундир домлани ёд этгим келди. Йўқ, бу хотира эмас, эзгу фазилатлар соғинчидир.

Муродим УМРЗОҚОВ, шифокор.

Жамият ва одамлар

Америка космик агентлиги - NASA 50 йил муқаддам космик учишларни мустақил амалга ошириш мақсадида микроблар ёрдамида гўшт яратишга уриниб кўрганди. («Мир новостей». 2020 й. 18-сон). Аммо кейинчалик тажриба давом этмади.

Газдан гўшт

Ўша йилларда олимлар гидрогенотрафлар деган микробларга дуч келишди. Улар карбонат ангидрид, яъни космонавтлар чиқарган нафас билан озикланарди. Уларнинг ҳаёт фаолияти маҳсулоти - турли аминокислоталар эса оксил ва гўшт учун хом ашё бўлиши мумкин.

Орадан ўнлаб йиллар ўтгач, Американинг Air Protein компанияси тадқиқотчилари бу лойиҳани эслаб қолдилар ва ўз олдларига карбонат ангидрид газидан протеинли маҳсулотлар яратишни мақсад қилиб қўйдилар. Карбонат ангидрид газ эса атмосферада беҳисоб. Air Proteinда карбонат ангидриддан алоҳида газ аралашмаси ва қатор ферментлар яратилди. Улар микроблар билан қайта ишланган, ўзига хос қизғиш кукун ҳосил бўлади. Унинг на таъми, на ранги, на ҳидининг гўштга алоқаси бор. Аммо ўзининг биологик сифати билан инсон озуқа рационидан бемалол ўрин эгаллаши мумкин.

Янги маҳсулот ишлаб чиқариш таннархи жуда пастлиги туфайли инсониятнинг очликдан қийналаётган қисмини боқишда яхши усулдир. Бу усул атмосферанинг заҳарли газлардан тозалашда ҳам оз бўлса-да улғу қўйиши мумкин.

Аравачадаги

БАХТИЁР КИШИЛАР

Японларда шундай мақол бор:

«Инсон меҳрга муҳтож - қучли-охишга, ёш-кексага, соғлом-хастага ёрдам бериши керак. Негаки эртами кечми, уларнинг ҳолига тушиши мумкин».

Японияда биринчи марта бўлган киши кўчада ногиронлар кўплигидан ҳайрон қолади. Аслида улар дунёдаги ҳар қандай шаҳардагидан оз. Чунки бошқа мамлакатларда ногиронлар уйдан кўчага чиқиш имкониятига эга эмас.

Кўнчиқар мамлакатда эса ҳаммаси бошқача. Жисмоний имконияти чекланган кишилар аравачаларда бемалол йўлақларда ҳаракатланишади, дўконларга киришади, музейларни томоша қилишади. Жамоат транспортдан фойдаланишади, таксиларда кетишади, махсус жиҳозланган шахсий автомобилларда юришади. Бошқача айтганда, оддий одамлар қатори тўлақонли ҳаёт кечирашади.

Японияда ўтган аср 90-йиллари бошларида қабул қилинган «Ногиронларга нисбатан сиёсат» дастури муваффақиятли амалга оширилмоқда. Унинг мақсади - имконияти чекланган фуқароларнинг бошқалар қаторида эркин ҳаракатланиши, ишлаши, дам олиши, ҳаётдан завқ олишига шароит яратиб бериш.

Японияда ҳамма жойда ногирон-

лик аравачасида ҳаракатланиш учун махсус пандуслар - чиқиш, тушиш жойлари бор. Улар хавфсизлик панжаралари, кўтарма мосламалари билан жиҳозланган. Йўлақлар, туннеллар, жамоат транспортлари шундай махсус мосламаларга эга.

Кўзи ожизлар учун чорраҳаларда светофорлар чироғи ёниши овозли сигнал билан маълум қилинади. Табличка кўрсаткичлари Брайл шрифти билан таъминланган. Ана шундай қулайлик билан таъминланганлик туфайли кўзи ожизлар шаҳар кўчаларида бемалол ҳаракатланишади. Универмагларга киришади, касалхоналарни, жамоат биноларини адашмай топиб боришади.

Лифтсиз уйларда ногиронлар биринчи қаватда яшади. Лифтли уйларда эса ногиронлик аравачасини олиб чиқиш, тушириш учун махсус канат кўтаргичлар ишлаб туради.

Театр, кинозал, ҳаммомлар, бассейнларда ногиронлар учун жойлар бор. Ногиронларни ўқиш, ишга қабул қилиш ва соғлом кишилар билан тенг ҳаёт кечирishi, жамоат ишларида иштирок этишида имтиёзлар жорий этилган.

«Мир новостей» (2020, 23-сон)дан Т.ШОМУРДОВ тайёрлади.

ОНА БЎРИ

Ҳайвонот оламида она бўри жасорат тисоли. Тоғларда, ўрмонларда, тўқайзорларда яшаб, авлодини офатлар, ҳужумлардан мардона сақлаб келади. Она бўридаги бу хусусиятлар эркек бўриларда кам кўринади.

Она бўри ўз жуфти билан яшаш учун 10 километр масофани бемалол босиб ўтади, оёқда тик туриб, қарчаш нималигини билмайди. Чаққонлик, зийраклик унга она мерос. Кўзи ўткир. Йўртиб бораётганда бир зум ўлжасини назардан қочирмайди. Овда эркекага доимо бошчилик қилади.

Она бўрининг яна бир одати - у ўзи яшаган ҳудудни бошқа ҳайвонлардан муҳофаза қилади. Атрофдаги қўй-эчкилар, подаларга бегона бўрилар тўдасини йўлатмайди. Она бўлгучи болаларига тажрибасини ўргатади.

Ундаги бу хусусиятлар одамлар орасида жасурлик, ўқтамликка менгзалади. Шу боис бўлса керак, яхши маънода жасур, дангал кишиларга «бўри бўла» деб қўйишади.

ТУЛКИ

Тулки айёрлик, ҳаммани чув тушириб кетишда эртақларнинг доимий қаҳрамони. У ҳақда давраларда гап кетганида ана шу қилиқлари ёдга тушиб «ҳа, энди тулкида» деб қўя қоламиз.

Яна унинг қишлоқма-қишлоқ, овулма-овул изғиб паррандаларга қирон келтириши одамларда салбий фикр уйғотади. Аслида у табиати зарарли ҳашаротлар, жониворлардан тозаловчи санитар ролини бажаради. Она тулки яна жуда чиройли, чаққон, ўйинқароқ. Одамни кўрса чўнкайиб ўтириб, чиройли кўзларини қадаганча «қани нима қилар экан» дегандай қараб туради.

КАКЛИК

Какликнинг сайрашини кам эшитсакда, унинг мағрур ҳўрозининг овози тоғу тошларда жаранглаб кетади.

Ёдимда. Болалик пайтимда қўй-қўзи, эчки-улоқ, шаталоқ отувчи бузоқчаларимни Давмансой бўйида боқиб юрардим. Булоқдан сув ичиш учун каклик бир тўда болаларини етаклаб келарди. Осмонда калхат пайдо бўлди. Каклик ундан ҳимояланиш учун болалари билан пириллаб келиб чопоним орасига кириб кетди. Ўлжасидан айрилган калхат бошқа

Ҳайвонот оламига назар

Ўрта осийликлар учун тулки чиройли ҳайвон бўлиб кўринса, совуқ мамлакатлар аҳолиси учун қимматли мўйнабон жонивор ҳисобланади. Унинг майин териси одамларнинг қишки кийимларини безайди, ҳам совуқдан ҳимоя қилади.

Одатимиз бўйича баъзан дўст-биродарларимизга «тулки бўлиб кетибсан» деб ҳазиллашамиз. Бу юқорида айтганимиздек эртақлардаги тулкининг айёрлигига шайма эмас. Ижобий маънода уddaбурон, тадбиркорликка ишорадир. Ўзгал табиатимизнинг нафис бу ҳайвонини асраб-авайлашимиз керак.

томонга учиб кетди.

Қувониб она какликни саккизта жўжаси билан уйга олиб келдим.

Уч-тўрт кунлик жўжалари нобуд бўладику, нима қилардинг олиб келиб, - энам мени қийинган бўлди. - Тезда жойига олиб бориб қўйиб юбор.

Менинг эса кўзим қиймасди. Қизиги, она каклик уй товукларидан билан дўстлашиб қолди. Жўжалари катта бўлиб, уй ҳўрозлари билан чўқишиб, талашиб яшай бошлади.

Афсуски, бугун тоғ-у тошларда

какликларнинг сайраши тобора кам эшитилмоқда. Одамларнинг лоқайдлиги, ёвузлиги туфайли она табиат сингари бу сайроқи қуш ҳам таъйиққа учрамоқда.

Биз бўри, тулки, каклик мисолида она табиатимиз, унда яшовчи турли жонзотлар тобора камёб бўлиб бораётгани, улар инсон ҳимоясига муҳтожлигини яна бир қарра эслатишни мақсад қилдик.

Жумакул КАРИМ.

Менделеев оилада 17-фарзанд бўлган

Жаҳонда ҳар йили 140 миллион чақалоқ дунёга келади. Бинобарин, ҳар секундда 3 нафар, ҳар дақиқада 175 нафар, ҳар соатда 10,4 минг нафар, бир кеча-кундузда 250 минг чақалоқ туғилади. Бу ҳар 10 кунда дунёга янги Тошкент қўйилади, деганидир.

Демографик маълумотларга қўра, ўтган асрнинг

80-йилларида дунёдаги энг кўп болали она қилиқ аёл бўлган. Унинг 55 нафар фарзанди бўлиб, у ҳар гал эгизак ёки учтадан фарзанд кўрган.

XX асрда Россияда кўп болалилик анъанаси авж олган. Масалан, машҳур ҳаким Н.Пирогов оилада 13-фарзанд, буюк кимёгар Д.Менделеев 17-фарзанд бўлган. Лев Толстойнинг

Ҳар тўғрида

13 нафар боласи бўлган. Саудия Арабистонининг биринчи қироли Абдул Азиз Ибн Сауд бўлиб, у 1932 йилдан то 1953 йилгача ҳукмронлик қилган. Унинг 17 та расмий хотини бўлган. Ҳозирги кунда қирол сулоласида турли даражада қариндош бўлган 5 мингга яқин киши бор. Мамлакатдаги барча юқори лавозимларни ўшбу сулола вакиллари бўлиб олишган.

Улғубек ИСМОИЛОВ тайёрлади.

ИЖТИМОИЙ-МАДАНИЙ ҲАЁТ

Яқинда касб байрамимизни нишонладик. Байрамда кўнгилдан турли уйлар кечди. Ўтган йилги байрамдан бу байрамгача нима ёздим, қайси масалани кўтариб чиқдим, халққа, жамиятга нафим тегдими, деган саволлар ўйлантиради.

Юзингиз ёруғми, ҳамкасблар?

Шу саволларга виждонимиз қийналмай жавоб бера олсак, демек соҳа вакили сифатида касб байрамини нишонласак, ярашади. Аксинча бўлса, ўзимиз учун ҳам, бошқалар учун ҳам бу куннинг бошқа кунлардан фарқи қолмайди.

Кейинги пайтда аҳолида оммавий ахборот воситалари ходимлари, журналист ва блогерлар фақат танқид ёзиши керак, жамиятдаги иллатларни кўтариб чиқиши лозим, деган қараш шаклланди. Ҳамкасбларимиз орасида ҳам шундай фикрловчилар кўпайди. Бир томонлама қараганда бу фикр тўғридек. Лекин журналист ёки блогернинг вазифаси фақат танқид ёзиб, камчиликларни «очиб ташлаш»дан иборат эмаску. Афсуски, бугун кўп оммавий ахборот воситалари ана шу мезон асосида ишлаётгандек, назаримда.

Журналист танқид ёзса, у яхши ходим. Блогер танқид қилиб турса, у жасоратли блогер. Газета, радио, сайт ва ижтимоий тармоқлар, газеталарда қайсибир ташкилот ёки раҳбар «қирилса» бу яхши оммавий ахборот воситаси. Йўқ, бу нотўғри қараш. Танқид қилган эмас, таҳлил қилган, муаммонинг юзга келиш сабаби ва унинг оқибатини очиб берган журналист энг маҳоратли, бундан ёритган ОАВ жамиятнинг ҳақиқий кўзгуси.

Ф.ТОШЕВ.

«Яна валасапит минаман...»

дейди саксон саккиз баҳорни қаршилаган каттақўрғонлик шоир Инатулла Рустамов

Ўн ойча олдин шоирнинг доимий улови – велосипед панд берди?!
– Ўша кунни бозорга, валасапит минаман борувдим. Бозорлик қилиб қайтаётганимда... тўсатдан рўпарамдан чиқиб қолган аёлни туртиб юбормай деб рулни кескин чапга бурдим. Валасапит йўл ёқасидаги ариқчага шўнғиди? Кейин, нима бўлди... билмайман... Кўзимни очсам балнисадаман. Оёғим... гипсланган. Дўхтирларнинг айтишича, сон суяги ёрилибди?! Ёшим назарда тутилса бутунлай соғайишим учун анча ётишга тўғри келаркан, – дейди Инатулла ака афсусланиб.

...Отахон шоир бир неча ойдирки, уйда, тўшакка михланган. Атрофида фарзандлари, келин-у нева-зваралар парвона.

...И.Рустамов 1932 йили Каттақўрғоннинг Алижон қишлоғида туғилган, серкирра ижодкор, кўплаб шеър, ғазал, пьеса, ҳикоялар муаллифи. Ўндан ортик шеър йўналишида чоп этилган. «Морқоч воқеаси» драмси Каттақўрғон шаҳар драма театрида саҳналаштирилган.

Бугун яна устоз Инатулла Рустамовдан ҳол сўрагани, гурунглашгани охиқдим. Ҳовлида, шинам хонада шоир билан суҳбатимиз қўр олди.

– Ишонасизми, олтимиш етти йил валасапит миндим, узогимни яқин қилди. Валасапит туфайли оёқ огригидан

халос бўлганман. Начора, бу уловни «шайтонарава» ҳам дейишади. Мана, охир-оқибат «шайтон»лигини кўрсатди, чоғи, – дейди отахон. Оқсоқол шоир тўшакда бўлса-да руҳан бардам, тетик. Ёнида мудом китоб, қалам, қоғоз. Ижоддан тўхтагани йўқ.

– Яна бир янги шеър йўналишимни нашрга тайёрлаб қўйдим, – дейди нуроний ижодкор. – Соғайиб оёққа турсам бўлди. Ёғим янги валасапит олиб бермоқчи. Ўшани миниб, вилоятимиз бўйлаб саёхатга чиқмоқчиман. Биласиз, бундан ўн йилча олдин валасапитда Андижонни – Мирзо Бобур юртини саёхат қилиб қайтувдимку? Насиб этса номи ўчгур тождор вирусдан ҳам тезда қутуламиз. Қўрмагандек бўлиб кетамиз.

...Устоз билан дилкаш гурунгда сўнг:

Юз ёшингизда ҳам велосипед уловингиз бўлсин, дея тилак билдирдим. **Абдуазиз ҲОШИМОВ.**

Ҳажвия

Кўлимга "Муваффақиятга эришиш йўли" деган китоб тушиб қолди. Унда ҳар қандай ишнинг ижобий (ёки салбий) ечим топишида кўпинча одамларнинг ўзаро мулоқоти сабаб бўлиши ёзилганди. Китоб мени жуда қизиқтириб қўйди. Одам ўзини қаерда қандай тутиши керак, пулга нисбатан муносабат, болаларга меҳр беришнинг осон йўли ва шунга ўхшаш талай маслаҳатлар берилгандики, тўғриси, баъзиларига амал қилсам фойдадан холи бўлмайди, деган фикрга келдим.

Тушлик ва кечки овқат

Мутлолаа давомиди муваффақиятли бўлиш учун унга эришган инсонларга яқин бўлиш, улар билан дўстлашиш, суҳбатлашиш, тушликка таклиф қилиш ва бунда егулик ҳақини унга тўлаттирмаслик (шу жумла менга унча ёқмаганини тан олишим керак) каби тавсиялар диққатимни тортди.

Ким билан яқин бўлсам экан? Муваффақиятга эришган одамларни бир-бир ҳаёлимдан ўтказдим. Улар кўпчиликлари эди. Лекин бири мендан ўта ёшлиги, бошқасининг кўполлиги, яна бирининг кеккайиб юриши кўз олдимга келиб, уларга яқин бўлишдан воз кечдим. Демак, мен танлайдиган одам маълум ютуқларга эга бўлишдан ташқари, биринчи навбатда яхши одам бўлиши ҳам керак. Ана шу сифатга эга бўлганини топиш қийин бўлди. Ўйлаб қарасам, муваффақиятга эришган одамлар кўп, лекин уларнинг ичиди яхшисини топиш энг катта муаммо экан.

Узоқ иккилангилардан сўнг, муносабатда яқин бўлиш истагимга мосини топгандек бўлдим. У деярли ҳамтенгим бўлган шифокор танишим эди. Йиғилишларда учрашиб туришимизни ҳисобга олмаси, унчалик яқинлигимиз йўқ. Йирик ҳусусий клиниканинг раҳбари бўлган бу одам ёқимли салобатидан ташқари, илмий салоҳиятга ҳам эга. Айниқса, у вақтли матбуотда чоп этиладиган мақолалари билан машҳур бўлиб, энг қизиги, анча шов-шув чиқарадиган мавзуси тиббиётга алоқаси бўлмасди.

Саломлашиб, сўрашгандан сўнг, уни тушликка таклиф этдим.

– Бирор масала бўлса айтинг, – деди у ҳайрон бўлгани овозидан маълум бўлиб.

Ҳеч нарсадан ҳеч нарсаси йўқ, яқин бўлмаган одамни тушликка қаҳиридан ўзим ҳам ноқулай ҳолатга тушаётганим.

– Ҳеч қандай масала йўқ. Шунчаки тушликка таклиф этияман, – дедим овозимни самимий чиқаришга уриниб.

– Майли.

Розилигини билдирган бўлса ҳам, овозида таажжуб оҳанги сақланиб қолгани сезилди.

Учрашув учун келишилган тамаддихонада уни кутиб олдим.

– Тинчликми? – деди у безовта бўлаётганини яширолмади.

– Тинчлик, тинчлик. – дедим хижолат чекиб. – Бирга тушлик қилгим келди, шу ҳолос. Ҳеч гап йўқ.

Тушлигимиз татилади ҳисоб. Хавотирини йўқотиш учун қанча уринмай, у мендан бошқа бир гап кутаётганга ўхшарди – ниманидир илтимос қилишимни эмас, нимадандир уни оғоҳлантироқчи бўлганимни, лекин бу гапни қандай етказишни билмаётганимни тасаввур қилаётгандек эди у.

Хайрлашарканмиз, умидворлик билан у яна бир бор сўради:

– Бирор гап бўлган эмасми?

– Йўқ, тушлик, ҳолос.

Ишга келиб, шифокор танишим билан яқин бўлиш учун уюштирилган учрашув воқеасининг бошидан охиригача бўлган тафсилотини ҳаёлимдан ўтказдим.

Қизиқ, қай бир гапим уни хавотирга солган бўлиши мумкин. Тополмадим.

Телефон жиринглади. Гўшакни кўтариб, унча яқин бўлмаган бир танишим сим қоқётганини овозидан танидим.

– Кечки овқатга таклиф қилмоқчиман, – деди у илтимос оҳангида. – Роза бўлсангиз, бирор жойни тайинлаб қўярдим.

Таклифдан ҳайрон бўлганим рост. Бундан ҳам ёмони, ажабланганимнинг хавотирга айлангани эди.

– Бирор гапингиз борми, телефонда айтаверинг, – дедим безовталаниб.

Хуршид НУРУЛЛАЕВ.

Ногиронлар учун тест топширишнинг алоҳида мезонлари

нега ишлаб чиқилмаган?

2017 йил 1 декабрда Президентимизнинг "Ногиронлиги бўлган шахсларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони қабул қилинган. Фармоннинг олтинчи бандида 2018–2019 ўқув йилидан олий таълим муассасаларига абитурientларни қабул қилишнинг умумий сонидан ногиронлиги бўлган шахслар учун қўшимча икки фоизли квота ажратиш тартиби жорий этилиши белгиланган.

Фармон ижросини таъминлаш юзасидан Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 2 июндаги қарори билан тасдиқланган "Олий таълим муассасаларига ногиронлиги бўлган шахсларни қўшимча давлат гранти квоталари асосида ўқишга қабул қилиш тартиби тўғрисида"ги низом тасдиқланди. Маъмур низом талаблари асосида ўтган йиллар мобайнида ногиронлиги бўлган бир қанча шахслар олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилинди.

Аммо низомда ногиронлиги бўлган шахслар учун имтиҳон ўтказиш тартиби кўрсатилмаган. Имтиҳон жараёнлари бошқа абитурientларга қўйил-

ган мезонлар билан бир хил. Имтиҳонда икки намунадаги имтиҳон варақаси тайёрланади: кўзи оғирлар учун брайл алифбосида, бошқа барча ногиронлиги бўлган шахслар учун одатий типдаги имтиҳон варақалари ва жавоблар варақаси берилади.

Шу ўринда савол туғилади: имтиҳон жараёнида барча учун бир хил жавоблар варақаси берилиши мақсадга мувофиқми? Масалан, организмдаги бошқа касалликлар биргаликда миопиянинг юқори даражаси (тиббийот нуқтаи назарига кўра – 6 дптр (диоптрия) ва ундан юқори) билан касалланган ногиронлиги бор шахслар учун

бу қулай вариант бўлмаслиги аниқ. Миопия даражаси – 25 ёки 30 дптр бўлган, шу билан биргаликда кўз тўр пардаси (сетчатка)да бузилишлар бўлган ногиронлиги бўлган шахслар учун ҳатто кўзойнакда ҳам жавоблар варақасидаги доирачалар тиниқ кўринмайди. Шунингдек, қўли доимий титрайдиган ногиронлиги бўлган шахслар билан даражаси юқори бўлса-да ўзига боғлиқ бўлмаган ҳолат туфайли жавоблар варақасидаги доирачани намунадагидек белгиланган олмаслиги мумкин. Бу каби ҳолатлар ногиронлиги бўлган, аммо кучли салоҳиятга эга абитурientларнинг олий таълим муассасаларига кира олмаслигига сунъий тўсиқ бўлади.

Балки жавоблар варақасини янгича форматда ишлаб чиқиш керакдир. Жавоблар варақасидаги доирачаларни бўйлаб камида ярим соат вақт олади. Соғлиғи биноийдек бўлган абитурient ҳам бу типдаги жавоблар варақасини бўйлаб қийнали-

ши мумкин. Бунга бир мисол келтираман: 2019–2020 ўқув йили учун олий таълим муассасаларига қабул имтиҳонлари жараёнида миопиянинг юқори даражаси билан оғирган абитурientлардан бири жавоблар варақасини бўйлаб назоратчидан ёрдам сўраганида, "Мана бу абитурientни кўряпсанми бир қўли йўқ, лекин жавоблар варақасини ўзи тўлдиряпти", деган жавоб олган.

Агар шу абитурientга жавоблар варақасини бўйлаб ёрдам беришганида балки у талаба бўларди. Бу жараёнда назоратчини айблаб бўлмайди. Чунки у имтиҳонлар шу каби форматда ўтказилишига кўниккан.

Шу ва шу каби муносабатларни тартибга солиш учун "Ногиронлиги бўлган шахслар учун имтиҳон ўтказиш тартиби тўғрисида"ги низом қабул қилинса мақсадга мувофиқ бўлади. 2020–2021 ўқув йили имтиҳонлари жараёнида ногиронлиги бўлган шахсларга тегишлича ёрдам кўрсатиш учун мутасаддилар томонидан чора-тадбирлар кўрилади деб умид қиламиз.

Максуд АМИРОВ,
Самарқанд шаҳар адлия бўлими мутахассиси.

Самарқандда 37 та касб-ҳунар мактаби, 5 коллеж ва 22 та техникум очилди

Вилоятдаги профессионал таълим муассасаларига янги ўқув йилида жами 17780 нафар ўқувчи қабул қилиш режалаштирилди.

Жумладан,
– 37 та касб-ҳунар мактабига 51 касб бўйича 7380 та қабул режаси;
– 5 та коллежга 24 мутахассислик бўйича 1710 та қабул режаси;
– 22 та техникумга 96 та мутахассислик

бўйича 8690 та қабул режаси шакллантирилди.

Давлат комиссиясининг қарорига кўра, касб-ҳунар мактабларига 9-синф битирувчиларининг ҳужжатларини онлайн қабул қилиш жараёни 2020 йил 5 июлдан 20 июлга қадар давом этади.

Касб-ҳунар мактабларида 9-синф битирувчиларига 2 йиллик умумтаълим ва мутахас-

сислик фанларининг интеграциялашган дастурлари асосида кундузги таълим берилади.

Коллеж ва техникумларга жорий йилнинг 20 июлидан ҳужжат қабул қилиш бошланади.

Отажон НОРОВ,
вилоят касбий таълимни ривожлантириш ва мувофиқлаштириш ҳудудий бошқармаси бош мутахассиси.

Жомбойда кўзи оғирлар кутубхонаси очилди

Вилоят Кўзи оғирлар кутубхонасига қарашли маъмур зият маскани брайл, босма ёзувдаги адабиётлар, аудио дисклар, "Бир сафда" журналлари ва матбуот нашрлари билан таъминланган. Бундай яратилган шароит ва имкониятлар ногиронлиги бўлган шахслар орасида китоб ўқиш маданиятини шакллантириб, китобсеварлар сафини кўпайтиради.

М.АМООВА.

Ҳаққим 4 босма табоқ, бичими А-2